

Kaupunkiympäristön toimialan tilinpäätös vuodelta 2017

Sisällys:

1	Keskeiset tapahtumat toimialalla	3
1.1	Henkilöstösuunnitelman toteutuminen	5
1.2	Tilankäyttösuunnitelman toteutuminen.....	6
1.3	Tietotekniikan hyödyntämisen ja sähköisen asioinnin toteutuminen.....	6
1.4	Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	9
2	Talousarvion seurannassa tarkasteltavien tavoitteiden toteutuminen	10
2.1	Kaupunkirakenne 31001.....	10
2.2	Rakennukset 31002.....	11
2.3	Asuntotuotanto 31003.....	11
3	Käyttötalousoosan toimintasuunnitelman toteutuminen	12
3.1	Maankäyttö ja kaupunkirakenne	13
3.1.1	Maankäytön yleissuunnittelu.....	14
3.1.2	Asemakaavoitus	15
3.1.3	Maaomaisuuden kehittäminen ja tontit.....	16
3.1.4	Liikenne ja katusuunnittelu.....	18
3.1.5	Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu.....	20
3.2	Rakennukset ja yleiset alueet	21
3.2.1	Rakennukset, netto.....	21
3.2.2	Yleiset alueet, brutto	25
3.2.3	Asuntotuotanto, netto.....	27
4	Palvelut ja luvat.....	28
4.1.1	Kaupunkiympäristön asukas ja yrityspalvelut.....	29
4.1.2	Kaupunkimittauspalvelut.....	31
4.1.3	Pysäköinninvalvonta ja pysäköintipalvelut	33
4.1.4	Rakennusvalvontapalvelut.....	34
4.1.5	Ympäristöpalvelut	366
4.2	Hallinto- ja tukipalvelut.....	377
4.2.1	Hallinto- ja lakipalvelut.....	38
4.2.2	Henkilöstöpalvelut.....	39
4.2.3	Kehittämispalvelut.....	41
4.2.4	Talous- ja suunnittelupalvelut	42
4.2.5	Tietohallintopalvelut.....	43
4.2.6	Viestintäpalvelut	44
5	Investointihankkeiden toteutuminen	46

5.1	Kiinteistöjen ja osakkeiden myynnit	46
5.2	Yleiset alueet.....	47
5.3	Maaperäinvestoinnit	49
5.4	Kiinteistöjen hankinnat.....	50
5.5	Talonrakennus.....	51
5.6	Irtaimen omaisuuden perushankinta.....	53
6	Avustukset.....	54
7	Maksuosuudet ja tuet kuntayhtymille ja liikelaitoksille.....	54

Liitteet

1 Keskeiset tapahtumat toimialalla

Tiivistelmä kaupunkiympäristön toimialan vuoden 2017 toiminnasta

Yleistä

Kaupunkiympäristön toimiala aloitti toimintansa 1.6.2017 kaupungin uuden organisaatorakenteen mukaisesti. Toimiala muodostettiin seitsemästä entisestä virastosta: kaupunkisuunnitteluvirastosta, kiinteistövirastosta, rakennusvirastosta, rakennusvalvontavirastosta, ympäristökeskuksesta, asuntotuotantotoimistosta ja tukkutorista.

Toimiala järjestäytyi kolmeen palvelukokonaisuuteen: maankäyttö ja kaupunkirakenne, rakennukset ja yleiset alueet sekä palvelut ja luvat. Lisäksi entisten virastojen hallintoyksiköt keskitettiin toimialalle hallinto- ja tukipalveluiksi.

Vuoden 2017 kesäkuun alussa toimintansa aloittanut kaupunkiympäristölautakunta kokoontui 18 kertaa. Kokouksissa käsiteltiin yhteensä 228 asiaa, joista suurin osa oli maankäyttöön, liikenne- ja katusuunnitteluun sekä kiinteistöjen ostoon, myyntiin ja vuokraukseen liittyviä asioita. Lautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto piti 8 kokousta, joissa käsiteltiin 76 asiaa. Ympäristö- ja lupajaosto piti 11 kokousta ja käsiteltäviä asioita oli 123.

Maankäyttö ja kaupunkirakenne

Maankäyttö- ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuudessa valmisteltiin uuden yleiskaavan toteuttamisohjelma sekä lausunto Östersundomin yleiskaavaehdotuksesta. Projektialueilla valmistui Hernesaaren tarkistettu osayleiskaavaehdotus, Pasilassa postipuiston kaavaehdotus ja Kruunuvuorenrannassa Stansvikinkallion tarkistettu kaavaehdotus.

Täydennysrakentamiskaavoja valmistui mm. Herttoniemen sairaala-alueelle, Oulunkylän Käskynhaltijantien ympäristöön ja Jakomäen keskustaan. Kaikkiaan uutta asuntokerrosalaa hyväksyttiin yli 700 000 kerrosneliometriä, josta täydennysrakentamisen osuus oli 52 %. Asuntotontteja luovutettiin noin 250 000 kerrosneliometriä, mikä tarkoitti asuinrakennusoikeutena noin 3 000 – 3 500 asuntoa.

Uutta toimitilakerrosalaa syntyi yhteensä noin 365 000 kerrosneliometriä. Merkittävimmät rakenteilla olevat toimitilahankkeet olivat Kalasataman keskuksen kauppakeskus Redi, Pasilan keskuksen hybridihanke Tripla, Pasilan Ilmalan toimitilahanke, Salmisaaren toimitilahanke ja Pitäjänmäen Peabin toimitilahanke. Yritystontteja luovutettiin noin 78 000 kerrosneliometriä. Ulkoiset maanvuokratulot olivat noin 211 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 tehtiin 11 maankäyttösopimusta, joista saatiin maksuja 10 miljoonaa euroa, minkä lisäksi kaupunki sai yleisiä alueita korvauksetta 2,6 hehtaaria.

Helsingin yleiskaavan toteuttamisohjelmaan liittyvät kantakaupungin joukkoliikenteen kehittämisselvitys ja raitioteiden toteutettavuusselvitys valmistuivat. Osallistuttiin aktiivisesti kansallisten ja kansainvälisten älyliikenteen kehityshankkeiden valmisteluun ja seurantaan. Merkittävimmät katusuunnitelmat valmistuivat Hämeentielle, Erottajalle, Saukonlaiturille sekä Kruunusilloille.

Aluesuunnitelmia laadittiin Pakilan ja Tuomarinkylän, Konalan ja Pitäjänmäen sekä Mellunkylän ja Vartiokylän alueille. Lisäksi tehtiin Uutelan hoito- ja kehittämissuunnitelma, Töölönlahden alueen puistosuunnitelmat sekä hulevesiohjelma.

Rakennukset ja yleiset alueet

Toimitilakustannusten ohjauksen työkalujen kehittäminen käynnistettiin. Korjausvelan ja sisäilmaongelmien parempaan hallintaan tähtäävä yhteistyö käynnistettiin yhdessä Suomen suurimpien kaupunkien ja valtion kanssa. Vuosaaren lukion hankkeen valmistelu on käynnissä elinkaarihankkeena. Kaupunki osallistuu Valtionneuvoston Terveet tilat 2028 –ohjelman ja Terveiden ja hyvinvointilaitoksen Sisäilmaohjelman valmisteluun.

Pakilan alueella on käynnistetty allianssihanke valmistelu, jossa yhdistetään useita koulu- ja päiväkotihankkeita. Maksuttoman varhaiskasvatuksen laajennus edellyttämien lukuisten uusien tilahankkeiden valmistelu on käynnistetty yhteistyössä Kaskon kanssa.

Kaupunkiympäristön yhteisen toimitalon maanrakennustyöt käynnistyivät syksyllä. Projektinjohtourakoitsijaksi hankkeeseen valittiin Skanska talonrakennus Oy, joka käynnistää rakentamisen maaliskuussa 2018.

Sote- ja maakuntauudistukseen liittyen on toimitilojen tiedot toimitettu Maakuntien tilakeskuksen tietopyynnön mukaisesti.

Tilapalvelujen sisäiset vuokratulot olivat yhteensä 215,9 miljoonaa euroa ja ulkoiset vuokratulot yhteensä 60,2 miljoonaa euroa. Tilojen vajaakäyttöaste oli 3,7%. Vuonna 2017 myytiin rakennuksia yhteensä noin 85 miljoonalla eurolla, josta Metropolian kiinteistöjen myynti oli suurin yksittäinen kauppa.

Yhteistyötä Staran hankintatoimen kanssa tiivistettiin. Palmian yhtiöittämiseen liittyvä kiinteistönhoidon ns. 1 kori eli 124 kohdetta kilpailuteettiin ja 2 korin osalta kilpailutuksen valmistelu käynnistettiin suunnitelman mukaisesti.

Vuonna 2017 rakennuttamispalvelu on toteuttanut talonrakennushankkeita noin 268 milj. eurolla ja infrahankkeita noin 170 milj. eurolla. Ne koostuvat noin kahdestakymmenestä suuremmasta sekä lukuisista pienemmistä hankkeista. Perusparannushankkeita valmistui vuonna 2017 noin 62 400 m² ja uudisrakennuksia noin 3700 m². Huomattava määrä uudisrakennushankkeita on parhaillaan käynnissä. Merkittävimmät näistä ovat uusi keskustakirjasto ja kaupunkiympäristötoimialan uusi toimitalo. Infrahankkeita valmistui määrällisesti vuoden 2017 aikana noin 117000 m².

Vuonna 2017 uudistuotannon käynnistämispäätökset tehtiin 1168 asunnon rakennuttamisesta. Rakennustöiden aloituksia tehtiin 1427 asunnon osalta. Talousarvion sitovaa tavoitetta ei siten saavutettu. Urakkakilpailuita tehtiin yli 2000 asunnon osalta. Peruskorjauskohteiden käynnistämispäätöksiä tehtiin yhdeksässä kohteessa, joissa on yhteensä 702 asuntoa. Rakentamisen korkea hintataso ja henkilöressurssien puuttuminen vaikeuttivat asuntotuotantoa merkittävästä toimintavuoden aikana.

Energiatehokkuuden parantamiseksi käynnissä on mm. uuden kuntien energiatehokkuussopimuksen ja Covenant of Mayors –velvoitteiden toimeenpano. Lisäksi on käynnistetty useiden aurinkosähköjärjestelmien hankinnat. Uuden kulutusseurantajärjestelmän hankkimiseksi on käynnissä neuvottelumenettely.

Palvelut ja luvat

Palvelut ja luvat –palvelukokonaisuuden toimintaa luonnehti asiakaskokemuksen parantaminen, mikä otettiin toimialan yhteiseksi tavoitteeksi. Keskitetty asiakaspalvelu aloitti toimintansa Sörnäistenkatu 1:ssä. Samalla otettiin käyttöön yksi yhteinen neuvontanumero ja käynnistettiin useita asiakaskokemuksen parantamiseen tähtäviä hankkeita. Digitalisaation hyödyntäminen asiointipalveluissa lisääntyi, esimerkkeinä rakennusvalvontapalveluiden Lupapiste, Arskapalvelu ja aineistojen sähköinen säilytys sekä kaupunkimittauspalveluiden Karttakori-järjestelmän jatkokehitys. Pysäköinti-Hub otettiin käyttöön loppuvuodesta, pysäköintitunnusten verkkokaupan käyttöönotto siirtyi vuoteen 2018.

Rakentamisen määrä pysyi korkealla tasolla. Helsingissä valmistui rakennuksia 3,2 milj. m³ (2,2 milj. m³ vuonna 2016) ja rakennuslupia myönnettiin kerrosalassa laskettuna 20 % enemmän kuin vuonna 2016. Myös kaduilla tehtävien töiden ja niistä koettujen haittojen määrä pysyi korkealla tasolla.

Helsinki asetti strategiassaan tavoitteeksi olla hiilineutraali vuonna 2035. Tätä koskevan toimenpideohjelman valmistelu aloitettiin. Ympäristöterveydenhuolto on siirtymässä maakunnan järjestämisvastuulle vuonna 2020. Ympäristöpalvelut varautui ympäristöterveydenhuollon erilliskäyttöön Helsingissä ja sopimuksen valmisteluun Uudenmaan maakunnan kanssa.

Hallinto- ja tukipalvelut

Hallinto- ja tukipalvelut -palvelukokonaisuuden toiminnan rakentaminen sekä yhteisten toimintatapojen kehittäminen käynnistyivät aktiivisesti. Keskeisimpien peruspalvelujen avulla toimialan toimintakyky säilyi isosta muutoksesta huolimatta. Yhteisten toimintatapojen uudistaminen ja yhdenmukaistaminen jatkuvat yhteistyössä palvelukokonaisuuksien kanssa. Hallinto- ja tukipalvelujen henkilöstösuunnitelma valmistui toimialalle asetetun hallintohenkilöstön mitoitustavoitteen mukaisesti (henkilöstömäärä 1.1.2019 yhteensä 212 henkilöä). Toimialan yhteisen kehittämistyön painopisteenä olivat kaupunkistrategian toimeenpano-ohjelma, jaettu johtajuus, yhteistyö ja asiakaskokemuksen parantaminen.

1.1 Henkilöstösuunnitelman toteutuminen

Kaupunkiympäristö toimialan vakituisen henkilöstön määrä on yhteensä 1420 henkilöä asuntotuotantotoimiston, kaupunkisuunnitteluviraston, kiinteistöviraston, rakennusviraston, rakennusvalvontaviraston, tukkutorin ja ympäristökeskuksen yhdistyessä 1.6.2017. Toimialan strategia, tavoitteet ja toimintaympäristön muutokset ovat henkilöstösuunnittelun lähtökohtia. Henkilöstö-suunnittelulla varmistetaan tulevaisuuden henkilöstö- ja osaamistarve mm. määrittelemällä tehtäväkuvat ja vastuut sekä kehittämällä osaamista tavoitteellisesti.

Henkilöstösuunnittelussa otetaan huomioon myös hallinto- ja tukipalveluille asetetut tavoitteet, joiden mukaan henkilöstömäärän tulisi olla noin 12,5 % suhteessa toimialan henkilöstöön nähden sen ollessa nykyisillään noin 18 %. Hallinto- ja tukipalveluiden mitoitustavoite toteutetaan vähentämällä päällekkäisiä tehtäviä, kehittämällä työnkuvia, yhteistyötä ja työn tekemisen tapoja sekä tehtävärakenteita uudistaen. Henkilöstön eläköitymisen yhteydessä huolehditaan siitä, että tarve lisärekrytoineille on sisäisin tehtäväjärjestelyin mahdollisimman pieni. Tarkempi hallinto- ja tukipalveluiden henkilöstösuunnitelma valmistuu syksyllä 2017.

Palvelutuotannossa tarvittavan henkilöstön saatavuus ja pysyvyys varmistetaan panostamalla etenkin ennakoivaan rekrytointiin, perehdyttämiseen, työyhteisöjen toimivuuteen sekä osaamisen kehittämiseen. Monipaikkaisen työn kautta kehitetään uusia työ-, yhteistyö- ja toimintatapoja mukaan lukien erilaisten viestintäkanavien hyödyntäminen ja etätyö. Henkilöstöä kannustetaan joustavan ja monipaikkaisen työntekemisen avulla laajaan yhteistyöhön ja avoimeen vuorovaikutukseen sekä tiedon jakamiseen. Toimialan työhyvinvointihankkeessa edistetään mm. muutos- ja etäjohtamista, vahvistetaan aktiivista esimiestyön otetta ja kehitetään uusia digitaalisia vuorovaikutteisia työtapoja.

Henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista vahvistetaan henkilökohtaisilla osaamisen kehityssuunnitelmilla. Osaamisen kehityssuunnittelu [koulutus suunnittelu] ulotetaan kattamaan koko toimiala. Henkilöstön valmiuksia työskennellä tulevaisuuden monitilatyöympäristössä ja digitalisoituvien palveluiden parissa vahvistetaan mm. tietoteknisiä valmiuksia ja ns. mobiililyöskentelytaitoja parantamalla sekä asiakaspalvelutaitojen vahvistamisella.

Henkilöstön osallisuutta vahvistetaan jaetun johtajuuden avulla, jossa yhteisön jäsenet johdon tuella osallistuvat toiminnan ja itsensä johtamiseen. Tavoitteena on mm. uusien toimintatapojen yhteinen kehittäminen ja kokeilu, yhteinen tavoitteiden asettelu ja niihin sitoutuminen sekä muutosta ja oppimista tukevan työympäristön rakentaminen.

Toimintaympäristön muutoksiin, tuottavuuden lisäämiseen ja palvelutoiminnan tehostamiseen kohdistuviin odotuksiin varaudutaan lisäämällä yhteistyötä palvelukokonaisuuksien ja yksiköiden sekä muiden toimialojen kanssa. Kaupunkiympäristö toimialan tavoitteena on mm. yhteisten prosessien sujuvoittaminen ja asiakaspalvelun parantaminen.

Seuranta (7kk): Kaupunkiympäristö toimialan henkilöstömäärä oli 1459 (vakituiset) 1.6.2017 ja vuoden lopussa 1 463 (vakituiset).

Henkilöstösuunnittelu toteutettiin osana talouden ja toiminnan suunnittelua syksyllä 2017. Henkilöstön määrällisiä ja osaamisvajeeseen perustuvia resurssitarpeita tarkennettiin palvelukokonaisuuksissa suhteessa talous- ja toimintasuunnitelmaan.

Syksyn aikana valmistui hallinto- ja tukipalveluita koskeva henkilöstösuunnitelma, jonka mukaan hallinto- ja tukipalveluille asetettu tavoitetason henkilöstömäärä 1.1.2019 on yhteensä 212 henkilöä. Henkilöstösuunnitelman toimeenpanemiseksi laadittiin syksyn aikana yhdessä esimiesten ja henkilöstön kanssa uudet tavoitemitoituksen mukaiset tehtäväkuvat palveluihin ja toteutettiin tehtävien täyttö yhteistoimintamenettelyn mukaisella prosessilla henkilöstön kanssa. Hallinto- ja tukipalveluista uudelleensijoittumisprosessiin siirtyi yhteensä 15 henkilöä tietopalveluista, toimistopalveluista ja viestintäpalveluista.

Osaamisen kehittämisen suunnittelu käynnistyi osana strategian viemistä käytäntöön ja toiminnan suunnittelua henkilöstöä osallistaen ja jaetun johtajuuden mukaisesti. Työyhteisöjen yhteisten keskustelujen kautta työyhteisöt osallistuivat syksyn aikana työnsä tavoitteiden asettamiseen ja tavoitteiden mukaiseen toiminnan suunnitteluun. Samalla laadittiin pohjaa toimialayhteiselle osaamisen kehityssuunnitelmalle. Työntekijöiden henkilökohtaiset kehityssuunnitelmat valmistuvat osana tulos- ja kehityskeskusteluja kevään 2018 aikana.

Digitaalisten vuorovaikutteisten työtapojen kehittäminen aloitettiin laatimalla toimialan yhteiset linjaukset ja ohjeet etätöhyöhön. Koko henkilöstön digitaitojen osaamisen kehittäminen ja yhteisten työnteon käytäntöjen luominen digitalisoituvaan työelämään on kesken, pohjaa tälle luodaan mm. toimialayhteisen koulutusohjelman kautta. Joulukuussa käynnistyi muutosagenttikoulutus, jonka avulla valmennetaan yhteistoimintavastaavia tukemaan organisaation monipaikkaisen työn tekemistä ja työtapojen muuttamista.

Yt-vastaavien ja esimiesten työparimallin avulla tuetaan jaetun johtajuuden mallin mukaisesti työyhteisön jäsenten osallistumista oman työyhteisön toiminnan ja työn kehittämiseen ja johtamiseen. Toimialan esimiehistä 190 osallistui syksyn aikana myös henkilökohtaiseen johtamisvalmennukseen.

Yhteistyötä palvelukokonaisuuksien ja yksiköiden välillä on vahvistettu toimialan yhteisten moniammatillisten työryhmien sekä yhteisten kehittämisspäivien ja esimiestilaisuuksien avulla.

1.2 Tilankäyttösuunnitelman toteutuminen

Kaupunkiympäristön toimiala jatkaa yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa toimialan uuden toimitaloratkaisun valmistelua. Tilahanke tulee vaikuttamaan koko toimialan tulevaan tilankäyttöön.

Maankäyttö ja kaupunkirakenne palvelukokonaisuuden henkilöstö sijoittuu seuraaviin osoitteisiin: Sörnäistenkatu 1 (maaomaisuus ja tontit) ja Kansakoulunkatu (suunnittelu, kaavoitus). Palvelu-aluekokonaisuus ei tule lisäämään toimitiloja vaan toimitilojen käytön tehostaminen tapahtuu keskittämällä toimintaa Sörnäisiin.

Rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuuden henkilöstö sijoittuu seuraaviin osoitteisiin: Elimäenkatu 5 (rakennettu omaisuus, tilapalvelut ylläpito, rakennuttaminen), Junailijankuja 3 (asuntotuotanto) sekä Vanha talvitie 10 (Tukkutori). Asuntotuotannon henkilöstömäärän lisääntyminen on nostanut tilankäytön tehokkuutta.

Palvelut ja luvat palvelukokonaisuuden henkilöstö sijoittuu seuraaviin osoitteisiin:

Kaupunkiympäristön toimialan asiakaskas palvelupisteet sijoittuvat: Narinkka 2 (kaupunkisuunnittelu), Siltasaarenkatu 13 (rakennusvalvonta), Elimäenkatu 5 (alueiden valvonta, pysäköinti), Sörnäistenkatu 1 (kaupunkimittaus), Sörnäistenkatu 1 (johtotietopalvelu), Itämerenkatu 3 (vuokra-asuntojen välitys), Hämeentie 3 (hitas- ja asumisoikeusasiat, rakentamisen ja perus-korjauksen tuet, valvonta-asiat).

Muilta osin palvelukokonaisuuden toiminnot sijoittuvat: Viikinkaari 2a (ympäristöpalvelu), Siltasaarenkatu 13 (rakennusvalvontapalvelu), Sörnäistenkatu 1 (kaupunki-mittauspalvelut). Viikinkaari 2a:ssa sijaitsevien ympäristöpalvelujen toimitilojen käyttöaste on noin 100 %. Projekteihin liittyvien määräaikaisten työntekijöiden palkkaamisen seurauksena käyttöön otetaan mahdollisesti ajoittain myös kokous- ja käytävätiloja. Tavoite etätöskentelyn lisäämiseksi voi vapauttaa työtiloja tilapäisesti. Etätötiloina pyritään käyttämään tarvittaessa kaupungin omia tiloja.

Toimialan hallintotoiminnot sijoittuvat pääosin Sörnäistenkatu 1:ssä sijaitseviin toimitiloihin.

Seuranta (7kk): Kaupunkiympäristön toimitilojen tehostaminen ja väliaikainen monitilatoimistoihin muutto on pääosin toteutunut suunnitelman mukaisesti. Lisäksi rakennusvalvontapalvelu ja asuntopalvelu siirtyvät Sörnäistenkatu 1:een ja asuntotuotantopalvelu siirtyy Elimäenkatu 15.

1.3 Tietotekniikan hyödyntämisen ja sähköisen asioinnin toteutuminen

Tietotekniikkaohjelman toteuttaminen

Maankäyttö ja kaupunkirakenne palvelukokonaisuus on mukana sekä kaupunkiyhteisissä että kaupunkiympäristötoimialan yhteishankkeissa. Ydintoiminnan kehittäminen toteutetaan ottaen huomioon kaupungin kokonaisuus. Palvelukokonaisuus jatkaa avoimen datan saatavuuden parantamista. Laatutyön tuloksena tuottavuutta parannetaan.

Seuranta (7kk): Kaikki asemakaavoituksen vaiheet ja suunnittelumateriaali löytyy kaupungin karttapalvelusta: karta.hel.fi. Suunnitteluvaiheessa olevien hankkeiden tietojen julkaisemista kaupungin karttapalvelussa sekä karttapalvelun hyödyntämistä suunnitelmien vuorovaikutusprosesseissa on kehitetty pitkälle ja se toimii olennaisena osana palvelun vuorovaikutussuunnittelua.

KYMP hankehallinta/kaavahankkeiden hankehallintajärjestelmän kehittäminen (työnimenä eProjekti) on aloitettu vuonna 2015 kaupunkisuunnitteluviraston hankkeiden pohjalta. Kehittämistyössä edetään vaiheittain. Rakenteilla on digitaalinen työkalu erityisesti kaavahankkeen sisältötietojen hallintaan ja dokumenttien muodostamiseen (Pino). Työkalun toteutustapaa ja käyttöä kokeillaan vuonna 2018 ja saadun palautteen perusteella kehitetään järjestelmää edelleen. Pidempi tähtäin on saada toimiva järjestelmä (yhteen toimivat komponentit) koko toimialan ja laajemminkin kaupungin hankehallintatarpeisiin.

Rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuudessa Taloteknisten tietojärjestelmien parempaan hallittavuuteen tähtäävää kehittämishanketta jatketaan. Osana kehittämishanketta täsmennetään kiinteistöturvallisuuden vastuunjakoa yhdessä kaupunginkanslian kanssa.

Talotekninen tietoverkko -hankkeen tavoitteena on selvittää ja kuvata toimialan omistamien sekä hallinnoimien rakennusten ja niiden tilojen taloteknisten tietojärjestelmien nykytila ja määrittellä niille kehitystavoitteita tieto- ja tilaturvallisuuden, hallittavuuden, etähallinnan, yhtenäistämisen, automaatiotason noston, hankinnan yhtenäistämisen ja yleisen kustannustehokkuuden osalta.

Asuntotuotanto käyttää hankesuunnitteluun, rakennus-aikaiseen hankeseurantaan ja johdon raportointiin teetettyä tietokantaa. Palvelun raportointijärjestelmää kehitetään edelleen LASKE -, Tasku- ja Heta -järjestelmien puitteissa.

Seuranta (7kk): Taloteknisen tietoverkon sekä tilaturvallisuuden kehittäminen olivat pysähdyksissä loppuvuoden ajan. Kyseisiin kehittämistehtäviin rekrytoinnit etenivät loppuvuodesta. Infraomaisuudenhallinnassa käytettävien järjestelmien ja omaisuustietorekisterien sisältämien tietojen jakamista sähköisinä yli organisaatorajojen edistettiin. Rekisteritietoja on jaettu avoimena datana kaikkien käyttöön ja hankkeiden aineistoja julkaistiin julkisen internetin kaupunkiyhteisessä karttapalvelussa.

Asuntotuotannossa kehitettiin hankkeiden seurantaan graafiset raportit, jotka saadaan Access-tietokannasta. Talouden raportointi uudistettiin vastaamaan uutta kaupunkiympäristön organisaatiota. Asuntotuotannon yhtiöiden hankkeisiin liittyvistä päätöksistä valtaosa siirrettiin Ahjo-järjestelmästä pöytäkirjapäätöksiksi.

Palvelut ja luvat palvelukokonaisuudessa paikkatietosektorin yhteistyö jatkuu tiiviinä niin kaupungin, seudun kuin valtakunnankin tasoilla. Hallintokuntien yhteistyönä varaudutaan myös jatkamaan toimenpideohjelmaa kaupunkiympäristön toimialan tiedonhallinnan kokonaisarkkitehtuurin kehittämiseksi ja tunnistettujen ydinaineistojen ylläpidon ja yhteiskäytön tehostamiseksi. Tietojärjestelmissä lisätään vaiheittain avoimen lähdekoodin ohjelmistojen osuutta. Valtakunnallisista hankkeista erityisen merkittäviä ovat kolmiulotteisen kiinteistönmuodostuksen mahdollistavan järjestelmän toteutus ja käyttöönotto, valtakunnallisesti yhtenäisten paikkatietotuotteiden kehittäminen ja kansallisen maastotietokannan uudistus.

Asumisen palvelut on keskitetty kaupungin sähköiseen asiointipalveluun. Näiden palveluiden laatua kehitetään asioinnin helppoutta ja vuorovaikutteisuutta lisäämällä.

Rakennusvalvonnan keskeisiä kaupungin strategisia tavoitteita ovat mm. sähköisten palvelujen ja niiden saavutettavuuden kehittäminen. Rakennusvalvonta on käyttöönottanut asiakaslähtöisen sähköisen lupahakemus-palvelun eHakemus-hankkeessa.

Seuranta (7kk): Paikkatietopalveluissa julkaistiin runsaasti uusia maksuttomia aineistoja, kuten muun muassa kiinteistöjen, määräalojen ja rakennuskieltoalueiden sijaintitiedot sekä ortoilmakuva-aineistoja vuosilta 2015 ja 2017. Yhteistyö muiden palvelutuottajien kanssa jatkui myös tiiviinä ja erityisen merkittävänä työkohteena oli kuntaliiton koordinoiman kuntien kokoavan tietopalvelun tuotantovaiheen valmistelu. Syksyn 2017 aikana alettiin pilotoida rakennustyönaikaiseen valvontaan liittyvää sähköistä Facta-sovellusta. Avoimen datan tietoja päivitettiin säännöllisesti pysäköintipaikkojen sijainnista. Pysäköinnin tietovarasto, pysäköinti-HUB valmistui ja otettiin käyttöön loppuvuodesta. Kartta- ja paikkatietosektorilla jatkettiin muun muassa kiinteistökartan, ajantasa-asemakaavan ja aluemaisten kohteiden sijaintitietojen teknistä ja laadullista kehitystyötä. Työt etenivät suunnitellusti ja joitain uusittuja aineistokokonaisuuden osia julkaistiin paikkatietopalveluissa jo syyskuudella. Kuntarekisterissä vakiinnutettiin tuotantoon uusi osoiterekisteri ja siihen liittyvä tietopalvelun rajapinta. Valtakunnallisessa 3D-kiinteistönmuodostuksen

hankkeessa etenivät tekniset toteutukset hyvään valmiustilaan, mutta tarvittavien lakimuutosten voimaansaattamisen aikataulua ei toistaiseksi ole vahvistettu.

Sähköisen asioinnin kehittämishankkeet

Maankäyttö ja kaupunkirakenne palvelukokonaisuudessa sähköisen asioinnin kehittämisessä keskeisiä toimia ovat: Tontinhaku- ja tontinmyyntiprosesseissa siirrytään asteittain sähköiseen asiointiin, kaupunkitasoisen palautejärjestelmän hyödyntäminen asiakaspalvelun parantamisessa, selvitys siitä, miten voidaan edistää suunnitelmien julkaisemista avoimena datana sekä kaupungille kehitettävän 3D-kaupunkimallin hyödyntäminen vuorovaikutuksessa.

Seuranta (7kk): Tonttihakujen digitalisointi tullaan toteuttamaan maanvuokrajärjestelmän uudistamisen yhteydessä. Maanvuokrajärjestelmän uudistaminen on meneillään. Projekti siirtyi syksyllä 2017 uuden tietojärjestelmän ohjelmointivaiheeseen.

Oulunkylän keskustasta on tehty kolme erilaista 3D-ideamallia. Mallien tarkoituksena on käynnistää keskustelu siitä, miten keskustaa voisi kehittää nykyistä tiiviimmäksi ja vetovoimaisemmaksi. Kommentointialusta perustuu Helsingin 3D-kaupunkitietomalliin, joka on käytettävissä avoimena datana. Sovellukseen jätettyjä kommentteja hyödynnetään asemakaavoituksessa ja samalla kokeillaan, miten 3D-mallit toimivat tulevaisuuden hahmottamisen apuvälineenä osana kaavoituksen vuorovaikutusta. Asemakaavoitus on siirtymässä tietomallikaavaan ja sitä kautta se mukana KIRA-digihankkeessa Tampereen kaupungin ohella.

Rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuuden kehittämishankkeiden keskeisiä tavoitteita ovat sähköisten palveluiden lisääminen, vuorovaikutuksen tukeminen sekä tuottavuuden, IT-tehokkuuden ja -osaamisen kartuttaminen. Tiedonhallintaa kehitetään kokonaisvaltaisesti lukuisten tietojärjestelmien tarpeet, palvelurajat ylittävät prosessit, kaupungin ulkopuolinen käyttö ja hanke- ja projektihallinta. Tietoaineistojen avaamista jatketaan mahdollisimman kattavasti avoimen datan periaatteiden mukaisesti, samalla kuitenkin unohtamatta itse prosessien avaamista ja tiedon avaamista toisille hallintokunnille.

Rakennusten ylläpitoon liittyvän sähköisen projektipankin ja huoltokirjan uuden kehitysversion (BEM) ns. kohdetietojärjestelmän käyttöönoton, sekä niiden Haltia-ohjelmaan integroinnin myötä helpotetaan ohjelmien ylläpitoa ja laajennetaan niiden sisältämän tiedon käyttöä yhä monipuolisemmin palvelemaan kiinteistöjen ylläpitoa elinkaaren aikana. BEM-kohdetietojärjestelmään kootaan jatkossa kunnossapitokorjaustarpeista ja pienistä toiminnallisista investointitarpeista korjaustarverekisteri, joka muuttuu toiminnan myötä korjausohjelmaksi (PTS) ja Haltian tilaustietojen sekä BIP:n laskujen käsittelyn myötä korjaushistoriarekisteriksi. Ohjelman kautta niin tilan käyttäjä, huollonedustaja sekä isännöinti pystyvät seuraamaan ajan tasalla rekisterin tapahtumia. Sähköisen huoltokirjan käyttöä lisätään edelleen asiakkaiden palvelupyyntöjen ja heidän havaitsemiensa korjaustarpeiden ilmoittamisessa, sisäilmaongelmien ilmoittamisessa, korjauksiin liittyvässä tiedottamisessa, tiedotteiden yms. asiakirjojen säilyttämisessä.

Asuntotuotanto on uudistanut www -sivustonsa ja kehittänyt sähköisen menettelyn Hitas-asuntojen hakua ja arvontaa varten. Asuntotuotanto on mukana sähköiseen arkistointiin tähtäävässä TOS-projektissa.

Seuranta (7kk): BEM-huoltokirjan käyttöönotto tapahtui vaiheittain 16.10.2017 alkaen, ja järjestelmä oli kokonaisuudessaan käytössä 15.1.2018. BEM-huoltokirjan aktiivisen kehitysvaiheen arvioidaan jatkuvan vielä noin puolen vuoden ajan.

Asuntotuotannon nettisivut on uudistettu vastaamaan Helsingin kaupungin uutta visuaalista ilmettä, ja sähköisiä palveluita on kehitetty mm. hakutoiminnoissa. Nettisivut on myös päivitetty linkkien ja yhteystietojen osalta. Hitas-asuntojen haku ja arvonta tapahtuu nyt täysin sähköisesti viimeisimpien kohteiden osalta. Valmistelut asuntomyynnin myyntijärjestelmän uudistamiseksi käynnistettiin.

Palvelut ja luvat palvelukokonaisuudessa seurataan valtion sähköisen asioinnin hankkeiden edistymistä ja tarpeen mukaan lisätään kaupungin asiointi.hel.fi -palvelun lomakkeita. Sähköisen asioinnin käyttäjämääriä pyritään lisäämään määrätietoisesti hyödyntämällä erilaisia viestintäkanavia. Chatin käyttöä laajennetaan asiointikanavana.

Paikkatietosektorin palvelukokonaisuuden aineistoja, toimintoja ja kapasiteettia kehitetään edelleen tiiviissä yhteistyössä julkishallinnon muiden palvelutuottajien kanssa. Resurssien puitteissa jatketaan myös aineistojen avaamista vapaaseen maksuttomaan käyttöön. Lisäksi paikkatietojen käyttöä tuetaan kaupunkiyhteisellä asiointialustalla sekä hallintokuntien muilla

sivustoilla. Sähköisen asiointin toimintoja kehitetään edelleen ja käyttöä laajennetaan vaiheittainen myös johtotietopalvelun, rakennusvalvonnan, rakentamisen tietopalvelun ja kiinteistönmuodostuksen sektoreilla.

Rakennusvalvonnan hankkeet sisältävät sähköisen lupahakemuspalvelun käytön laajentamisen ja hyödyntämisen yli hallintokuntien menevissä prosesseissa (Lupapiste), sähköisen pysyvän säilyttämisen ratkaisun pilotoinnin, paperilla haetun ja arkistoidun materiaalin digitalisoinnin, 3D-kaupunkimallin päivittämiseen tarvittavien IFC-mallien keräämisen pilotoinnin, arkiston sähköisen asiointipalvelun integroinnin (Araska) lupakäsittelyn sähköiseen asiointiin sekä rakennusrekisterin (Facta), valtion tietojärjestelmien (VRK) ja lupakäsittelyn sähköisen asiointin (Lupapiste) integraation kehittämisen

Seuranta (7kk): Sähköisiä asiointipalveluja on laajasti asiakkaiden käytössä (Lupapiste, Arskapalvelu). Lupapiste.fi on ainoa vaihtoehto laittaa hanke vireille rakennusvalvontaan. Asiakirjojen ja piirustusaineiston sähköinen säilytys on otettu käyttöön. Sähköisen asiointin osalta käynnistettiin Karttakori-järjestelmän jatkokehitysvaihe ja määriteltiin ratkaisua rakennusten maalle merkintöjen ja sijaintikatselmusten sähköiseen tilaamiseen. Valtakunnallisen Lupapisteen sähköisen asiointipalvelun kiinteistönmuodostusosio vakiinutettiin tuotantoon ja loppuvuodesta käynnistyi myös tähän liittyvä Kuntarekisterin ja Lupapisteen välisen integraatiototeutuksen testaus.

1.4 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on toimialalla jatkettu aiempien virastoissa omaksuttujen käytäntöjen mukaisesti. Toimialalla on valvottu, että kesken vuotta alkanut toiminta on ollut vahvistetun talousarvion, kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaista.

Erillisiä toimialan itsearviointeja ei loppuvuoden 2017 aikana ole tehty. Havaituista riskeistä on raportoitu palvelukokonaisuuksittain osavuosisikatsausten yhteydessä. Kaupunkiympäristön toimiala on havainnut toiminnassaan seuraavat strategiset, taloudelliset ja operatiiviset riskit:

- Asuntotonttien luovutusmäärien saavuttaminen oli vuonna 2017 keskeisin maaomaisuuden hallinnan riski. Riski myös realisoitui. Tähän vaikutti erityisesti se, että yli puolet kaupungin asuntotonteista on varattu säänneltyyn kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon, jonka toteutusedellytykset erityisesti valtion tukeman tuotannon osalta heikkenivät johtuen urakkatarjoustilanteen kiristymisestä ja kustannusten noususta. Tämä viivästytti hankkeiden etenemistä rakentamis- ja tontinluovutusvaiheeseen.
- Puitesopimuskonsulteista tehtävän päätöksenteon viivästyminen aiheutti kaupunkitila- ja maisemasuunnittelulle riskin konsulttitoimeksiantojen viivästyisestä ja tehtävien siirtymisestä vuodelle 2018
- Osaavan henkilöstön pitäminen ja rekrytointi, kuten myös korkea keski-ikä ja ikäjakauman vinoutuminen nähtiin riskinä koko toimialalla. Yleisen taloustilanteen käännyttyä paremmaksi erityisesti rakentamisen markkinoiden ylikuumentuminen on aiheuttanut osaavan henkilökunnan siirtymistä pois kaupungin palveluksesta. Uuden, kokeneen henkilökunnan palkkaamisessa on ollut haasteita. Rakennuttaminen-palvelu käytti konsultteja työvoimavajeen korvaamiseksi. Avainhenkilöihin kohdistuvat henkilöstöriskit ja henkilöresurssit yleisesti toimintaympäristömuutostilanteessa aiheuttavat jatkossakin riskin tarvittavalle toiminnan kehittämiselle.
- Talonrakentamisen tarjoushintaindeksi nousi vuodessa yli 10 %, mikä nostaa urakoiden hintatasoa ja aiheutti haasteita hankkeiden etenemisissä.
- Poikkeuksellisissa sääolosuhteissa olennaista on määrärahojen sekä tekijäresurssien riittävyys. Kaupunkitekniikan osalta resurssien riittävyys on lähellä kriittistä tasoa.
- Sote- ja maakuntauudistuksen myötä sosiaali- ja terveystoimintaan liittyvät kiinteistöt siirtyivät ainakin osittain arvonlisäverovähennykseen oikeuttamattomaan käyttöön. Valtion mahdollisesta kompensatiosta ei ole vielä tietoa.
- Talousjärjestelmien yhteensovittaminen ja raportoinnin kehittäminen aiheutti haasteita toteutumisennusteiden laatimisessa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnissa on kuluneella kaudella ollut seurattavana mm. seuraavat sisäisen tarkastuksen tilannekyselyt aiemmilta vuosilta: Päätelaitteiden hankintaprosessi, Jätkäsaaren esirakentamis- ja katuhankkeiden johtaminen ja hallinta, Helsingin Tukutorin peruskorjaushankkeiden hallinta, uusien HITAS-asuntojen myynti, jne.

2 Talousarvion seurannassa tarkasteltavien tavoitteiden toteutuminen

2.1 Kaupunkirakenne 31001

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

- Vapautuvien vuokra-asuntojen markkinointiajan keskiarvo on enintään 5 päivää. Tavoite toteutui. Vuoden 2017 markkinointiajan keskiarvo on 4,62 päivää.
- Maanmittaustoimintaan liittyvien keskeisten palveluiden toimitusaikojen keskiarvo on enintään 19 päivää. Tavoite toteutui. Vuonna 2017 kaupunkimittauksen neljän keskeisen palvelun toimitusaikojen keskiarvo oli 15,4 päivää.
- Luovutettu asuntorakennusoikeus on vähintään 380 000 kerrosneliometriä. Tavoite ei toteutunut. Asuntotontteja luovutettiin noin 255 500 k-m² vastaava määrä, josta noin 182 000 k-m² vuokraamalla. Sitovaa tavoitetta ei saavutettu, vaikka eri vaiheissa olevia asuntohankkeita on runsaasti vireillä. Tähän vaikutti osaltaan se, että uusilla projektialueilla säänneltyyn asuntotuotantoon varatut tontit eivät ole kustannussyistä edenneet tontinluovutus- ja rakentamisvaiheeseen
- Ulkoiset maanvuokratulot ovat vähintään 210 miljoonaa euroa. Tavoite toteutui. Vuoden 2017 osalta ulkoiset maanvuokratulojen toteuma on 211,3 milj. euroa
- Laaditaan yleiskaavan toteutumisohjelma yhdessä kaupunginkanslian kanssa. Tavoite toteutui ohjelma laadittu.
- Laaditaan MAL-sopimuksen ja uuden AM-ohjelman mukaisesti asemakaavoja asuntotuotantoon vähintään 600 000 kem² pääosin raideliikenteen palvelu-alueelle. Tavoite toteutui. Vuonna 2017 tarkistetut 45 asemakaavaa käsittävät 871 681 k-m² kerrosalaa, josta 698 618 k-m² on asumista ja 173 063 k-m² toimitilaa sekä muuta kerrosalaa (esim. julkisia tiloja). Yli 1000 k-m² asuinkerrosalaa tuottavia kaavoja tarkistettiin yhteensä 32 kappaletta. 57 prosenttia kokonaiskerrosalasta (n. 493 000 k-m²) sijoittuu A- ja B-vyöhykkeille eli nykyisen raideliikenteen kilpailukykyiselle palvelualueelle. Osuus kuitenkin kasvaa 84 prosenttiin, mikäli tarkasteluun lisätään Raide-Jokerin ja Kruunusiltojen vyöhykkeille kaavoitettu kerrosala.
- Asemakaavoitetusta asuntokerrosalamäärästä on täydennysrakentamista vähintään 200 000 kem². Tavoite toteutui. Vuoden 2017 loppuun mennessä asemakaavoitettiin asumista 736 819 k-m². Tästä täydennysrakentamisen osuus oli 379 904 k-m² (51,56 %). Luvut sisältävät poikkeamispäätöksillä tehdyt asuntorakennusoikeuden lisäykset.
- Joukkoliikenteen kuljetusosuus aamuliikenteessä keskustaan kasvaa 0,2 % -yksikköä edellisvuoden toteumasta. Tavoite toteutui. Joukkoliikenteen kuljetusosuus aamuliikenteestä keskustaan 77,02 %, kasvu 2,6 %-yksikköä ja joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä kasvaa 0,2 %-yksikköä edellisvuoden toteumasta. Tavoite ei toteutunut. Joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteestä 21,10 %, osuus laski 1,9 %-yksikköä.
- Malmin lentokenttäalueen asemakaavoituksen jatkaminen: Fallkullanpuiston asemakaava, lentokenttärakennuksen ja hangaarin suojelukaava ja Malmin raitiotie- ja liikenneyhteydet Kivikon ja Tattariharjun välillä. Asemakaavaehdotukset valmistellaan kaupunkisuunnittelulautakunnan käsittelyyn vuoden 2017 aikana. Tavoite toteutui. Malmin lentokenttäalueen asemakaavoituksen jatkettiin tavoitteiden mukaisesti: Fallkullan tilan asemakaavan muutos sekä Malmin lentoaseman rakennusten asemakaavan muutos hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa 21.11.2017 ja Tattarisillan eritasoliittymän asemakaava ja asemakaavan muutos 28.11.2017.
- Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia tehdään ympäristö-valvonnassa 400 tarkastusta elintarvikevalvonnassa 2 600 Oiva-järjestelmän mukaista tarkastusta ja terveydensuojelussa ja tupakkavalvonnassa yhteensä 350 tarkastusta. Tavoitteet toteutuivat. Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvia tarkastuksia tehtiin 557, elintarvikevalvonnassa 2 600 Oiva-järjestelmän mukaisia tarkastuksia tehtiin 2695 ja terveydensuojelussa ja tupakkavalvonnassa yhteensä 657 tarkastusta
- Luonnon monimuotoisuutta turvataan laatimalla hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä rauhoitusesitykset kolmelle alueelle. Tavoite ei toteutunut. Tavoitteiksi asetetuista hoito- ja käyttösuunnitelmista ja rauhoitusesityksistä toteutui yksi ja sen lisäksi kaksi muuta luonnonsuojelualueiden suunnitelmaa ja rauhoitusesitystä
- Ympäristötalon kokonaisenergiankulutus vuonna 2017 on 6 % pienempi kuin vuoden 2014 kokonaisenergiankulutus. Tavoite ei toteutunut. Energiankulutus oli 3,6% pienempi kuin vuonna 2014. Ympäristötalossa vuosien 2016–2017 aikana tehty useita energiansäästötoimenpiteitä. Toimenpiteet ovat talotekniikkasuunnittelun, kiinteistö-, energia- ja ympäristöasioiden konsultointiyrityksen suosittelemia. Toimenpiteistä huolimatta Ympäristötalon kokonaisenergiankulutus laski vuonna 2017 vuoteen 2014 verrattuna vain -3,6 %, kun tavoite oli -6 %. Talon käyttäjien mahdollisuudet laskea energiankulutusta vielä enemmän ovat hyvin rajalliset.
- Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista maa-aineksista vähintään 80 prosenttia hyötykäytetään. Tavoite toteutui: Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvien maa-ainesten hyötykäyttö 88 %.
- Asunto-ohjelman mukaisille tonteille rakennetaan katu sellaiseen vaiheeseen, että tontin rakentaminen on oikea-aikaisesti mahdollista. Tavoite toteutui. Käynnistettiin kaupunginkanslian kanssa paikkatietopohjaisen asuntotuotantorekisterin ja

katuhankerekisterin yhdistämisen selvitystyö. Tavoitteen seuranta varten on muodostettu mittari. Menetelmä, jolla toiminnan onnistumista mitataan, on teknisen kehitystyön osalta saatu päätökseen yhteistyössä kanslian asunto-ohjelmoinnin kanssa. Menetelmää on testattu rajatulla aineistolla.

- Kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen osuutta liikenteestä edistettään kehittämällä talvihoitoa. Tavoite toteutui.
- Tehostetussa talvihoidossa olevaa reitistöä laajennettiin kahdella uudella reitillä ja ongelmallisiksi koettujen vilkkaimpien pysäkkialueiden talvihoidon laatuvaatimusten toteutumista valvottiin tehostetusti.
- Rakennusvalvontaan saapuneista lupahakemuksista vähintään 80 % käsitellään 6 viikossa (=1,4 kuukautta). Tavoite toteutui. Vuonna 2017 saapui yhteensä 2579 lupahakemusta. 2063:n asian (80 %) käsittelyaika oli 8 päivää.
- Toimisto (ATT) rakennuttaa siltä tilattavat kaupungin kiinteistöyhtiöiden peruskorjaukset yhtiöiden investointibudjettien ja aikataulujen mukaisesti. Tavoite toteutui. Peruskorjaukset käynnistettiin 702 asunnossa.
- Sähköisesti käytävissä olevien asiointipalveluiden osuutta lisätään vuodesta 2015 vuoden 2017 loppuun mennessä 30:llä prosenttiyksiköllä. Tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida, koska tavoite perustui päättyneeseen organisaatioon eikä luotettavia mittareita ollut käytössä uudessa organisaatiossa.

Muiden toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 1. Energiatehokkuus ja ympäristötavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 2. Määrä- ja taloustavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 3.

2.2 Rakennukset 31002

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

- Tyhjen tilojen osuus tilakannasta on enintään 4 %. Tavoite toteutui. Tyhjen tilojen osuus tilakannasta 31.12.2017 oli 3,66%.

Muiden toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 1. Energiatehokkuus ja ympäristötavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 2. Määrä- ja taloustavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 4.

2.3 Asuntotuotanto 31003

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

- Asuntotuotanto sitoutuu rakennuttamaan asuntotuotantotoimikunnalle varattujen rakentamiskelpoisten tonttien puitteissa AM-ohjelman mukaisen kaupungin oman asuntotuotannon, jonka määrä vuonna 2017 on 1 500 asuntoa. Tavoite ei toteutunut. Uudistuotannon sitovana tavoitteena olevia Facta-aloituksia kertyi 1427 asunnon verran. Käynnistyspäätökset tehtiin 1168 asunnosta. Urakkakilpailut käytiin yli 2100 asunnosta. Peruskorjaukset käynnistettiin 702 asunnossa.

Muiden toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 1. Energiatehokkuus ja ympäristötavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 2. Määrä- ja taloustavoitteiden toteutuminen on esitetty liitteessä 5.

3 Käyttötalouden toimintasuunnitelman toteutuminen

Kaupunkiympäristön toimialan kokonaisbudjetin muodostavat palvelukokonaisuudet maankäyttö ja kaupunkirakenne, rakennukset ja yleiset alueet, palvelut ja luvat sekä hallinto ja tukipalvelut. Palvelukokonaisuuksista rakennukset ja yleiset alueet pitävät sisällään sekä netto- että bruttobudjetoituja palveluita.

Alla olevassa taulukossa on esitetty koko kaupunkiympäristön toimialan toteutuneet tuotot ja menot

Kaupunkiympäristön toimiala yhteensä	Tubu 2017	Toteuma 2017
	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNTITULOT	29 023	25 927
MAKSUTULOT	30 495	43 679
TUET JA AVUSTUKSET	43	421
VUOKRATULOT	442 469	414 399
MUUT TULOT	20 221	154 047
VALMISTUS OM.KÄYTT	3 043	9 337
TULOT YHTEENSÄ	525 294	647 810
PALKAT JA PALKKIOT	63 778	43 438
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-23	-335
HENKILÖSIVUMENOT	18 600	12 761
PALVELUJEN OSTOT	98 814	82 315
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	24 167	19 303
AVUSTUKSET	1 361	1 130
VUOKRAT	101 264	99 780
MUUT MENOT	4 621	11 139
MENOT YHTEENSÄ	312 582	269 531
TOIMINTAKATE	212 712	378 279
POISTOT	0	146 093
TULOS	212 712	232 186
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	212 712	232 186

3.1 Maankäyttö ja kaupunkirakenne

Alla olevassa taulukossa on esitetty maankäyttö ja kaupunkirakenne palvelukokonaisuuden toteutuneet tuotot ja menot.

Maankäyttö ja kaupunkirakenne	Tubu 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNTITULOT	1 510	596
MAKSUTULOT	1 404	10 135
TUET JA AVUSTUKSET	0	57
VUOKRATULOT	149 601	133 509
MUUT TULOT	1 100	141 942
VALMISTUS OM.KÄYTT	3 043	1 125
TULOT YHTEENSÄ	156 658	287 364
PALKAT JA PALKKIOT	10 964	10 574
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-78
HENKILÖSIVUMENOT	3 243	3 114
PALVELUJEN OSTOT	4 577	4 421
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	195	191
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	2 168	1 948
MUUT MENOT	494	8 376
MENOT YHTEENSÄ	21 641	28 546
TOIMINTAKATE	135 017	258 818
POISTOT	0	5 354
TULOS	135 017	253 464
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	135 017	253 464

3.1.1 Maankäytön yleissuunnittelu

Maankäytön yleissuunnittelu vastaa yleiskaavoituksesta, strategisen maapolitiikan suunnittelusta ja teknistaloudellista suunnittelusta sekä maankäytön suunnittelun seudullisesta yhteistyöstä.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Helsingin uuden yleiskaavan syksyllä 2016. Vuonna 2017 valmistellaan Helsingin uuden yleiskaavan toteuttamishjelma siten, että se voidaan esitellä päätöksentekoon vuodenvaihteessa. Merkittävien uusien aluekokonaisuuksien jatkosuunnittelua aikataulutetaan ja tuetaan laatimalla tarvittaessa tarkempia suunnitteluperiaatteita.

Helsinkiin laaditaan uusi maanalainen yleiskaava. Maanlaisesta yleiskaavasta on hyväksytty suunnitteluperiaatteet keväällä 2017. Niiden pohjalta jatketaan kaavan valmistelua siten, että kaava voidaan saattaa päätöksentekoon tämän valtuustokauden aikana. Kaavaluonnos on tarkoitus esitellä päätöksentekoon vuonna 2018.

Östersundomin yhteisestä yleiskaavasta on laadittu muutettu kaavaehdotus, joka tulee kuntien käsittelyyn syksyllä 2017. Tavoitteena on, että kaava voitaisiin hyväksyä vuoden 2018 aikana.

Helsingin seudun MAL-yhteistyöhön sekä maankuntakaavayhteistyöhön osallistutaan aktiivisesti. Tämä edellyttää valmiutta osallistua yhteiseen työskentelyyn sekä tarvittaessa ylikunnallisiin selvitystöihin.

Seuranta (7kk): Vuoden 2017 aikana valmisteltiin Helsingin uuden yleiskaavan toteuttamishjelma. Kaupunkiympäristölautakunta esitti 12.12.2017 kaupunginhallitukselle toteutumishjelman hyväksymistä Helsingin uuden yleiskaavan mukaisen maankäytön jatkosuunnittelun aikataulutuksen pohjaksi eräin muutoksin ja vastaesityksin.

Maanlaisen yleiskaavan valmistelua on jatkettu suunnitteluperiaatteiden pohjalta. Työn aikataulutus on sovitettu yhteen Helsingin kaupunkistrategian pohjalta laadittavaan työhön, jossa kaupunki selvittää ydinkeskustan viihtyisyyttä ja toiminnallisuutta edistävän kävelykeskustan merkittävemmän laajentamisen sekä keskustan läpiajoliikennettä ja sataman raskasta liikennettä katutilassa vähentävän maanlaisen kokoojakadun edellytykset.

Östersundomin yhteistä yleiskaavaehdotusta valmisteltiin siten, että muutetusta yleiskaavaehdotuksesta annetut lausunnot voitiin käsitellä sekä kunnissa että Östersundom-toimikunnassa 15.12.2017. Yleiskaavaehdotus asetettiin nähtäville alkuvuodesta 2018.

MAL-yhteistyötä jatkettiin aktiivisesti seudun muiden kuntien ja HSL:n kanssa. Seudullisen maankäytön suunnittelun pohjaksi kerättiin organisoidusti maankäyttötietoja seudun kunnista ja ns. MAL-raamipäätöstä valmisteltiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa päätöksentekoa varten. Maakuntakaavoituksessa on osallistuttu maakuntakaavan, Uusimaa 2050 kaavan rakennemallien arviointiin ja tehty yhteistyötä Uudenmaan liiton kanssa mm. Suomen kasvukäytävän puitteissa sekä lentoradan suunnitteluun tähtävässä yhteistyöprosessissa.

Maankäytön yleissuunnittelu	Tubu 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNTITULOT	0	0
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	0	0
PALKAT JA PALKKIOT	1 267	1 273
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-11

HENKILÖSIVUMENOT	378	376
PALVELUJEN OSTOT	827	447
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	25	58
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	439	16
MUUT MENOT	0	2
MENOT YHTEENSÄ	2 936	2 161
TOIMINTAKATE	-2 936	-2 161
POISTOT	0	0
TULOS	-2 936	-2 161
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-2 936	-2 161

3.1.2 Asemakaavoitus

Asemakaavoitus vastaa kaupunkisuunnittelusta ja asemakaavojen laatimisesta sekä asemakaavataso maankäytöllistä harkintaa edellyttävistä asioista.

Vuonna 2017 asemakaavoitetaan MAL-sopimuksen ja AM-ohjelman mukaisesti vähintään 600 000 m² asuntokerrosalaa pääosin raideliikenteen palvelualueelle. Täydennysrakentamisen osuus tästä on vähintään 200 000 k-m².

Suurin kustannus syntyy henkilöstömenoista ja asemakaavojen pohjaksi tehtäviä selvityksiä ja vaikutusarviointeja varten teetettävistä konsultti-toista ja muista vastaavista asiantuntijapalveluiden ostoista.

Suurimpia asuntokaavoitushankkeita 2017 syksyllä ovat mm. asemakaavan muutosehdotukset Pasilan Postipuistoon, Mellunkylään ja Laajasalon Yliskylään, Jätkäsaareen, Kalasatamaan sekä Herttoniemen Työnjohtajankadun kortteleihin ja Pitäjänmäen Patterimäkeen.

Asemakaavoitusta tehdään teknisesti, ympäristöllisesti yhä vaativammilla alueilla olemassa olevassa kaupunkirakenteessa. Asuntokaavoitustavoitteen toteutuminen edellyttää riittäviä resursseja sekä henkilöstön että ostettavien palveluiden osalta.

Seuranta (7kk): Asemakaavoitus vastaa kaupunkisuunnittelusta ja asemakaavojen laatimisesta sekä asemakaavataso maankäytöllistä harkintaa edellyttävistä asioista. Palvelu jakautuu neljään alueyksikköön sekä asemakaavakoordinoituihin yksikköön. Alueellisesti nimettyjen tiimien tehtävinä ovat aluekokonaisuuksiensa (projekti-alueiden) kaupunkisuunnittelu ja asemakaavojen valmistelu.

Asemakaavoituksen sitovana tavoitteena vuonna 2017 oli laatia MAL-sopimuksen ja uuden AM-ohjelman mukaisesti asemakaavoja asuntotuotantoon vähintään 600 000 k-m² pääosin raideliikenteen palvelualueelle. Tästä vähintään 200 000 k-m² tuli olla täydennysrakentamista. Laskelmissa huomioidaan kaupunkiympäristölautakunnan (kaupunkisuunnittelulautakunnan 31.5.2017 asti) kaupunginhallitukselle lähettämät tarkistetut asemakaavaehdotukset sekä lautakunnan hyväksymät asemakaavat. Lisäksi poikkeamispäätöksillä syntyi uutta asuntokerrosalaa.

Vuoden 2017 loppuun mennessä asemakaavoitettiin asumista 698 618 k-m². Tästä täydennysrakentamisen osuus oli 360 178 k-m². Uusia toimitilarakentamisen mahdollisuuksia kaavoitettiin yhteensä 173 063 k-m².

Poikkeamispäätöksiä valmisteltiin päätöksentekoon yhteensä 119 kpl. Poikkeamispäätösten perusteella syntyi uutta asuntokerrosalaa yhteensä 38 201 k-m² pääasiassa täydennysrakentamiseen ja toimitilaa 195 940 k-m².

Itäisen alueyksikön suurimmat kaavoitushankkeet olivat Herttoniemen sairaalan alue, Laajasalon kauppakeskuksen alue, Kruunuvuorenrannan Stansvikinkallio sekä Vuosaaren keskustan Aromikuja. Pohjoisen alueyksikön merkittävimmät kaavoitushankkeet olivat Pasilan ratapihakorttelit, Sörnäisten Työpajanpiha, Oulunkylän

Käskynhaltijantien ympäristö sekä Pirjontien ja Pirkkolantien ympäristö. Läntisen alueyksikön kaavoitukseen painopisteet olivat Kuninkaantammassa Lammenrannan alueella sekä Ruskeasuolla ja Pitäjänmäen Patterimäessä. Eteläisessä alueyksikössä suurin yksittäinen asemakaavahanke oli Töölön sairaala-alueen asemakaava. Lisäksi eteläisessä yksikössä valmisteltiin päätöksentekoon kantakaupungin konversioperiaatteet sekä Hernesaaren osayleiskaava. Huomattava osa kaikista asemakaavoituksessa valmistelluista ja päätetyistä asemakaavoista sijaitsivat raideliikenteen palvelualueella.

Malmin lentokenttäalueen asemakaavoituksen jatkettiin tavoitteiden mukaisesti: Fallkullan tilan asemakaavan muutos ja Malmin lentoaseman rakennusten asemakaavan muutos hyväksyttiin kaupunkiympäristölautakunnassa 21.11.2017 ja Tattarisillan eritasoliittymän asemakaava ja asemakaavan muutos 28.11.2017.

Asemakaavoitus	Tubu 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNITULOT		
MAKSUTULOT	104	148
TUET JA AVUSTUKSET		
VUOKRATULOT		
MUUT TULOT		
VALMISTUS OM.KÄYTT		
TULOT YHTEENSÄ	104	148
PALKAT JA PALKKIOT	3 137	3 026
HENKILÖSTÖKORVAUKSET		-25
HENKILÖSIVUMENOT	928	890
PALVELUJEN OSTOT	400	630
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT		
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	40	29
AVUSTUKSET		
VUOKRAT	836	20
MUUT MENOT		5
MENOT YHTEENSÄ	5 341	4 575
TOIMINTAKATE	-5 237	-4 427
POISTOT	0	
TULOS	-5 237	-4 427
TUOTTOTAVOITE	0	
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-5 237	-4 427

3.1.3 Maaomaisuuden kehittäminen ja tontit

Palvelun toiminnan painopiste vuonna 2017 on AM-ohjelmassa asetettujen asuntotuotantotavoitteiden toteutumisen tukeminen tontinluovutuksen keinoin sekä tuottamalla tonttien rakennettavuuteen ja rakentamiskelpoisuuteen liittyviä asiantuntijapalveluja. Palvelun vuoden 2017 toimintasuunnitelma sisältää seuraavat keskeiset toimenpiteet:

- Raide-jokerin vaikutusalueen maapoliittisten periaatteiden laatiminen yhteistyössä Mukan muiden palveluiden sekä kaupungin kanslian kanssa. Uudistetaan vuokratonteilla tapahtuvan täydennysrakentamisen edistämistä koskevat täydennysrakentamiskorvausperiaatteet.

- Aloitetaan yleisen asuntotonttien varauskierroksen valmistelu ja edistetään vireillä olevia ja uusia tontinluovutuskilpailuja. Asuntotonttien maanvuokraustoimintaa kehitetään uudistamalla maanvuokran määrittelyperiaatteet. Jatketaan 2020-luvun alussa päättyvien maanvuokrasopimusten uusimisen valmistelua.
- Tutkitaan uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden ratkaisujen pilottialueita ja houkuttelevia sijaintipaikkoja cleantech-alojen yrityksille sekä mahdollisuuksia geoenergian hyväksikäyttöön.

Seuranta (7kk): Vuoden 2017 aikana aloitettiin useiden tontinluovutuskilpailujen valmistelu ja järjestettiin yleinen omakotitalotonttihaku. Yleinen asuntotonttien varauskierros on edennyt neuvotteluvaiheeseen. Vireillä on mm. Jätkäsaaren palvelukortteleita koskeva neuvotteluvaiheeseen siirtynyt ilmoittautumis- ja neuvottelumenettely sekä Siltasaarenkadun kahta tonttia (ns. Siltasaaren portti) koskeva kilpailu. Jatkettiin asuntotonttien maanvuokran määrittelyperiaatteiden uudistamisen valmistelua. Vuonna 2020 ja 2021 päättyvien noin 750 asuntotontin maanvuokrasopimusten uusimisprosessia on jatkettu. Vuoden lopulla tonttien vuokralaisille on toimitettu tarkennettu arvio tulevan maanvuokran tasosta.

Asuntotonttien luovutusta koskeva sitova tavoite oli 380 000 k-m². Asuntotontteja luovutettiin noin 255 500 k-m² vastaava määrä, josta noin 182 000 k-m² vuokraamalla. Sitovaa tavoitetta ei saavutettu, vaikka eri vaiheissa olevia asuntotontteja on runsaasti vireillä. Tähän vaikutti osaltaan se, että uusilla projektialueilla säänneltyyn asuntotuotantoon varatut tontit eivät ole kustannussyistä edenneet tontinluovutus- ja rakentamisvaiheeseen.

Toimitilahankkeita oli vuonna 2017 rakenteilla useita. Merkittävimmät niistä olivat Kalasataman keskuksen kauppakeskus Redi, Pasilan keskuksen hybridihanke Tripla, Pasilan Ilmalan toimitilahanke (Hartela), Salmisaaren toimitilahanke (Technopolis III vaihe) ja Pitäjänmäen Peabin toimitilahanke (vaihe II). Vuoden aikana luovutettiin tontteja merkittävään toimitilarakentamiseen mm. Laajasalossa (Laajasalon uusi ostoskeskus). Lisäksi tehtiin uusia tontti- ja suunnitteluvarauksia mm. Elielinaukiolle, Länsisatamaan (Royal Areena) ja Myllypuroon (Verkkokauppa.com Oy) ja vireillä on kaksivaiheinen kilpailu Kallion kahden virastorakennuksen purkamisesta ja uudelleenrakentamisesta (Siltasaarenkatu ja Toinen linja). Yritystontteja luovutettiin vuoden 2017 aikana yhteensä 78 000 k-m², josta 59 000 k-m² vuokraamalla.

Ulkoisia maanvuokria koskeva sitova tavoite oli 210 milj. euroa. Vuoden 2017 osalta ulkoiset maanvuokratulot ovat noin 211 milj. euroa, joten tavoite saavutettiin. Toteutuneiden uusien asunto- ja yritystonttien pitkäaikaisten vuokrasopimusten normaalivuosisuokra on yhteensä noin 4 milj. euroa.

Toimintakauden aikana toteutui 11 maankäyttösopimusta. Kaupunki sai niistä maksuja 10 milj. euroa, minkä lisäksi kaupunki sai yleisiä alueita korvauksetta 2,6 ha laskennalliselta yhteisarvoltaan 1,1 milj. euroa. Ajanjaksolla 1.6-31.12.2017 edellä mainituista maankäyttösopimuksista toteutui 6, jotka toivat tuloja 8 milj. euroa (kokonaisarvo sisältäen myös maana maksetut ja myöhemmät maksuun lankeavat erät). Ilmaisluovutuksena saatiin 1,2 ha maata, laskennalliselta yhteisarvoltaan 0,9 milj. euroa.

Raide-Jokerin vaikutusalueen maapoliittisten erityisperiaatteiden valmistelu on aloitettu. Periaatteet on tarkoitus saattaa päätöksentekoon vuoden 2018 aikana.

Palvelun tuottamien geoteknisten asiantuntijapalveluiden kysyntä säilyi vuoden 2017 korkeana. Keskeiset mitattavat tavoitteet (pientalotonttien ja ATT:n rakennettavuusselvitykset tehty, geoteknisistä suunnitelmista ei aiheudu henkilövahinkoja eikä yli 0,5 miljoonan euron taloudellisia vaurioita, Helsinki - Tallinna suunnitellun kiinteän yhteyden olemassa oleva geologinen data julkaistu avoimessa datassa siinä laajuudessa kun valtion hallinto antaa luvan saavutettiin) saavutettiin.

Keskeisin riski liittyy asuntotonttien luovutusmäärien saavuttamiseen, johon vaikutti erityisesti se, että yli puolet kaupungin asuntotontteista on varattu säänneltyyn kohtuuhintaiseen asuntotuotantoon, jonka toteutusedellytykset voivat erityisesti valtion tukeman tuotannon osalta heiketä urakkatarjoustilanteen kiristyessä ja kustannusten noustessa. Riski toteutui osittain.

Maaomaisuuden kehittäminen ja tontit	Tubu 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNNTITULOT	720	455
MAKSUTULOT	1 250	9 986
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	144 891	133 508
MUUT TULOT	1 050	141 942
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	147 911	285 891
PALKAT JA PALKKIOT	2 599	2 131
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-24
HENKILÖSIVUMENOT	770	632
PALVELUJEN OSTOT	1 686	1 687
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	50	22
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	302	91
MUUT MENOT	486	8 348
MENOT YHTEENSÄ	5 893	12 887
TOIMINTAKATE	142 018	273 004
POISTOT	0	5 222
TULOS	142 018	267 782
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	142 018	267 782

3.1.4 Liikenne ja katusuunnittelu

Liikenne- ja katusuunnittelupalvelu vastaa liikenne- ja katusuunnittelusta, liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyvistä tehtävistä sekä yleisten alueiden investointien ohjelmoinnista. Palvelu jakautuu neljään yksikköön: liikennejärjestelmä-, liikenteenhallinta-, toiminnanohjaus- ja suunnitteluyksiköt. Tavoitteena on valmistella liikennejärjestelyihin ja kaavoitukseen liittyvät liikenne- ja katusuunnitelmat kaupungin strategiaohjelman mukaisesti. Helsingin yleiskaavan toteuttamisohjelmaa varten selvitetään vuoden 2017 aikana kantakaupungin joukkoliikenteen kehittämismahdollisuudet ja raitiotieverkon toteuttavuus. Lisäksi valmistellaan nopeusjärjestelmän kehittämisselvitys ja liikennetutkimuksen kehittämisohjelma. Palvelussa kehitetään myös pääkaupunkiseudun liikenteenhallintaa yhteistyössä Liikenneviraston ja poliisin kanssa ja tehdään vuosittaiset liikennetutkimukset. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelu osallistuu seudun liikennejärjestelmän kehittämiseen ja MAL 2019 suunnitelman toteutukseen.

Seuranta (7kk): Helsingin yleiskaavan toteuttamisohjelmaan liittyvät kantakaupungin joukkoliikenteen kehittämisselvitys ja raitiotieiden toteutettavuusselvitys valmistuivat. Nopeusjärjestelmän tarkistamisen periaatteet hyväksyttiin lautakunnassa ja raitioliikenteen kehittämisohjelma sekä liikennetutkimuksen kehittämisohjelma valmistuivat. Kaupunkibulevardien liikenteellisten periaatteiden suunnittelu käynnistyi Vihdin- ja Tuusulanbulevardeilla. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelu osallistui seudun liikennejärjestelmän kehittämiseen ja MAL 2019 suunnitteluun. Palvelu osallistui aktiivisesti kansallisten ja kansainvälisten älyliikenteen kehityshankkeiden valmisteluun ja

seurantaan, mm. NSB Core ja Smart Mobility. Lisäksi toteutettiin vuosittaiset liikennetutkimukset ja valmisteltiin liikennetutkimuksen kehittämisohjelmaa. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelussa valmisteltiin ensimmäisen kaupunkitunnelin operoinnin aloittamista pääkaupunkiseudun liikenteenhallintakeskuksessa sekä toteutettiin muutoksia liikennevaloihin.

Merkittäviä investointihankkeita katusuunnittelussa olivat asuntotuotantokohteet projektialueilla ja täydennysrakentamiskohteissa. Hämeentien katusuunnitelmat valmistuivat ja hyväksyttiin. Keskustan ratapihan alittavan pyörä- ja jalankulkutunnelin yleissuunnitelma valmistui.

Palvelussa valmisteltiin liikennejärjestelyihin ja kaavoitukseen liittyvät liikenne- ja katusuunnitelmat. Liikennesuunnitelmat hyväksyttiin pääsääntöisesti asemakaavan liitteenä. Katusuunnitelmia tai katusuunnitelmakokonaisuuksia sisältäen useamman kuin yhden kadun hyväksyttiin lautakunnassa vuoden 2017 aikana 22 kpl. Liikenne- ja katusuunnittelun valmisteluvastuussa olleita päätösjaksoja Kylk:ssä (1.6-31.12.2017) on ollut 37, joista lausuntoja on ollut 20 kpl.

Palvelun sitovat tavoitteet olivat:

- Joukkoliikenteen kuljetusosuus aamuliikenteessä keskustaan kasvaa 0,2 % -yksikköä edellisvuoden toteumasta ja joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä kasvaa 0,2 % -yksikköä edellisvuoden toteumasta. Tavoite toteutui.
- Joukkoliikenteen osuus poikittaisliikenteessä kasvaa 0,2% -yksikköä edellisvuoden toteumasta. Tavoite ei toteutunut.
- Asunto-ohjelman mukaisille tonteille rakennetaan katu sellaiseen vaiheeseen, että tontin rakentaminen on oikea-aikaisesti mahdollista.

Asunto-ohjelman mukaisille tonteille saatiin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta rakennettua katu sellaiseen vaiheeseen että tontin rakentaminen oli oikea-aikaisesti mahdollista.

Palvelu on 7.3.2017 allekirjoitetun yhteisen kunnallisteknisen sopimuksen mukaan koordinoitua toimintaa. Lisäksi palvelussa ohjelmoitiin ja koordinoitiin toimialan investointihankkeet, esirakentamis-, katu-, puisto- ja liikunta-alueiden (ml. sillat) hankkeet.

Liikenne- ja katusuunnittelu	Tabu 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNITULOT	150	141
MAKSUTULOT	50	1
TUET JA AVUSTUKSET	0	57
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	50	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	2 283	1 125
TULOT YHTEENSÄ	2 533	1 324
PALKAT JA PALKKIOT	2 644	2 364
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-14
HENKILÖSIVUMENOT	785	699
PALVELUJEN OSTOT	885	797
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	56	61
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	440	46
MUUT MENOT	3	4
MENOT YHTEENSÄ	4 813	3 957
TOIMINTAKATE	-2 280	-2 633
POISTOT	0	3

TULOS	-2 280	-2 636
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-2 280	-2 636

3.1.5 Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu

Palvelun toiminnan painopiste on vuonna 2017 omalta osaltaan edistää hyvää kaupunkiympäristön syntymistä peruskorjaamalla rakennettuja puistoja ja Helsingin asuntotuotantotavoitteen (AM-ohjelma) toteutumista. Keinoina ovat aluesuunnittelu, puisto-, viheralue- ja luonnonhoidon suunnitelmat, linjaukset ja ohjeet sekä maisemasuunnittelu osana maankäytön suunnittelua. Palvelun toimintasuunnittelemassa on seuraavia, keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä:

- Palvelu on kiinteästi mukana maankäytön ja katusuunnittelun prosesseissa maisemasuunnittelun asiantuntijana ja vastaa niin kutsuttujen puistokaavojen laadinnasta.
- Aluesuunnitelmilla kehitetään olevan kaupungin yleisiä alueita ottaen huomioon täydennysrakentamisen tarpeet. Kaupunkiluonnon monimuotoisuutta edistetään niittyjen, kotojen ja metsien hoitosuunnitelmissa ja puistosuunnitelmissa.
- Puistosuunnitelmia laaditaan yhä enemmän vaikeisiin maasto-olosuhteisiin, olemassa olevaan kaupunkirakenteeseen massatasapainosta huolehtien. Tämä edellyttää riittäviä resursseja, jotta uudet ja täydennysrakennettavat asuinalueet ovat edelleen houkuttelevia ja viihtyisiä.
- Palvelussa saatetaan loppuun kaupunkitilaohjeen (designmanuaali) ensimmäinen vaihe ja laaditaan yleisten alueiden palvelulinjauksia osana verkoston suunnittelua ja kehittämistä. Palvelu vastaa muassa hulevesien, ulkovalaistuksen, kaupunkikasvien ja -puiden laatutavoitteiden ja osaltaan yleisten alueiden kaupunkikuvan määrittelemisestä.

Seuranta (7kk): Palvelun toiminnan painopiste oli vuonna 2017 omalta osaltaan edistää hyvää kaupunkiympäristön syntymistä, suunnitteluttaa uusia ja kunnostaa vanhoja puistoja ja viheralueita sekä huolehtia omalta osaltaan Helsingin asuntotuotantotavoitteen toteutumisesta. Palvelun asiantuntijat osallistuivat myös asemakaavoitukseen sekä maankäytön ja katujen suunnitteluun.

Palvelu vastasi puistokaavojen laadinnasta. Kaupunkibulevardien suunnitteluperiaatteiden maisematarkastelut valmistuivat. Metsä- ja puustoinen verkosto kaupunkisuunnittelussa -työ alkoi. Hulevesistrategian päivitys hulevesiohjelmaksi valmistui. Merellisen strategian laadinnan osana sovitettiin luontoarvoja ja maakäyttöä. Kaupunkiluonnon monimuotoisuutta ja ekologista kestävyyttä edistettiin mm. niittyverkostoselevityksessä ja Mustilan taimihankkeessa sekä niittyjen, kotojen ja metsien hoitosuunnitelmissa ja puistosuunnitelmissa. Kierrätysmaiden käyttöä edistettiin suunnitelmallisesti. Julkiset kartanopuistot ja huvilapuutarhat -selvitys valmistui.

Aluesuunnitelmien laadinta jatkui Pakilan ja Tuomarinkylän, Konalan ja Pitäjänmäen sekä Mellunkylän ja Vartiokylän alueilla. Suunnittelu alkoi Oulunkylässä ja Maunulassa sekä Herttoniemessä. Uutelan hoito- ja kehittämissuunnitelma valmistui. Esikaupunkivyöhykkeellä keskityttiin asema-alueiden ja puistojen kehittämiseen. Töölönlahden alueen puistosuunnitelmat valmistuivat.

Kaupunkitilaohjeen nettisivut valmistuivat. Opastamisen ekosysteemit -EU-hanke starttasi käyntiin. Kansallisen kaupunkipuiston esiselvitystyö ja siihen liittyvä osallisuuspilotti eteni aikataulun mukaan. Tutkittiin älykkään valaistuksen käyttöä. Valaistusasioita edistettiin kansainvälisessä Luci -järjestössä.

Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu	Tubu 2007	Toteuma 2007
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNITULOT	0	0
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	760	0

TULOT YHTEENSÄ	760	0
PALKAT JA PALKKIOT	1 249	1 111
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-4
HENKILÖSIVUMENOT	362	327
PALVELUJEN OSTOT	727	774
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	5	13
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	143	7
MUUT MENOT	5	2
MENOT YHTEENSÄ	2 491	2 230
TOIMINTAKATE	-1 731	-2 230
POISTOT	0	4
TULOS	-1 731	-2 234
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 731	-2 234

3.2 Rakennukset ja yleiset alueet

Rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuus vastaa kaupunkiympäristön rakentamisesta sekä käytettävyydestä niin toimitilojen kuin infran osalta. Toiminta keskittyy kolmeen pääprosessiin rakennuksiin, infraan sekä asuntotuotantoon.

3.2.1 Rakennukset, netto

3.2.1.1 Rakennetun omaisuuden hallinta

Rakennetun omaisuuden hallinta vastaa tilaomaisuuden sekä katu- ja puisto-omaisuuden hallinnasta sekä toimitilahankkeiden tavoitteiden määrittelystä.

Tilaomaisuuden hallitsemiseksi päivitetään ja edelleen kehitetään toimitilatalouden ohjauksen työkalut, mm. toimitilakustannusten raportointi, vuokran määrittely ja vuokratulojen seuranta. Korjausvelan hallitsemiseksi laaditaan toimenpideohjelma. Tilahankkeiden ohjelmoinnin ja investointihankkeiden seurannan ja ohjauksen osana selvitetään mm. palvelutilaverkkotyöskentelyn avulla tärkeimmät korjausinvestoinnit sekä mahdolliset korvaavat uudisinvestoinnit. Lisäksi kartoitetaan mahdollisuudet käyttää vaihtoehtoisia tilojen hankinta- ja toteutusmuotoja. Edelleen investointihankkeiden tavoitteiden asettamista kirkastetaan. Investointihankkeiden menettelytapoja kehitetään tavoitteena turvalliset, terveelliset, toimivat, tehokkaat, pitkäaikaiskestäviä ja elinkaarikustannuksiltaan edulliset tilat.

Vuoden 2017 aikana tarkennetaan sote – ja maakuntauudistukseen liittyen soten ja pelastuslaitoksen toimitilalinjaukset. Yhteiskuntavastuuyksikkö huolehtii kaupungin rakennetun omaisuuden energiatehokkuuden, hyvien sisäilmaolosuhteiden ja tilaturvallisuuden toteutumisesta. Vuoden 2017 tärkeimpiä tavoitteita ovat uuden energiankulutuksen seurantajärjestelmän kilpailutus, energiasuunnittelun vahvistaminen ja energiansäästötoimenpiteiden toteuttaminen, toimivuuden varmistamisen prosessin kehittäminen ja käyttöönotto sekä tilaturvallisuusprosessien kehittäminen. Rakennusten sisäilmaolosuhteiden ongelmakohtia selvitetään aktiivisesti sekä osallistutaan alan kehitystyöhön.

Seuranta (7kk): Toimitilakustannusten ohjauksen työkalujen kehittäminen on aloitettu. Korjausvelan hallitsemiseksi tehtävän toimenpideohjelman osana on tehty benchmarking-kysely useisiin kaupunkeihin riskinhallinnan kehittämiseksi. Vuosaaren lukion hankkeen valmistelu on käynnissä elinkaarihankkeena. Pakilan alueella on

käynnistetty allianssihankeeseen valmistelu, jossa yhdistetään useita koulu- ja päiväkotihankkeita. Palvelutilaverkkotarkastelu on käynnissä Mellunkylän alueella ja tarkasteluja valmistellaan useilla alueilla.

Sote- ja maakuntauudistukseen liittyen toimitilojen tiedot on toimitettu Maakuntien tilakeskuksen tietopyynnön mukaisesti. Energiatohokkuuden tehostamiseksi käynnissä on mm. uuden kuntien energiatoimintasuunnitelman ja Covenant of Mayors –velvoitteiden toimeenpano. Lisäksi on käynnistetty useiden aurinkosähköjärjestelmien hankinnat. Uuden kulutusseurantajärjestelmän hankkimiseksi on käynnissä neuvottelumenettely. Sisäilma-asioiden kehittämiseksi ollaan aktiivisesti osallistuttu Valtionneuvoston Terveet tilat 2028 –ohjelman ja Terveiden ja hyvinvointilaitoksen Sisäilmaohjelman valmisteluun sekä käynnistetty yhteistyötä pääkaupunkiseudun muiden kaupunkien kanssa.

3.2.1.2 Tilapalvelut

Tilapalvelut vuokraa turvallisia ja terveellisiä tiloja kaupungin eri toimialoille sekä vuokraa ulkopuolisille tai myy kaupungin oman palvelutuotannon kannalta tarpeettomat tilat. Tilapalvelut vastaa kaupungin omistamien asunto-osakkeiden ja välivuokrattujen asuntojen vuokraamisesta sekä osallistuu kaupungin omistamien rakennusten rakennussuunnitteluun. Tilapalveluiden toiminnallisena tavoitteina ovat tilojen alle 4 % vajaakäyttöaste sekä 35 milj. euron myyntitavoite.

Toimitilavuokrausyksikön tehtäviin kuuluvat kaupungin toimitilojen hallinta ja vuokraus kaupungin omille toimialoille, toimitilojen ulkoa vuokraaminen, sekä toimitilojen ostot ja myynnit yhteistyössä maaomaisuuden kehittäminen ja tontit palvelun kanssa. Toiminnan suunnitelmallista ja tavoitteellista kehittämistä jatketaan ja yksikköön vakiinnutetaan uuden organisaation mukaiset tehtävät ja henkilökunta.

Yritysvuokrausyksikön tehtäviin kuuluvat osaketilojen, kaupungin aravuokratalojen ja asumisoikeustalojen liiketilojen sekä suoraan omistettujen rakennusten tai tilojen vuokraus.

Tukkutori-yksikkö kehittää erityisesti torien ja kauppahallien tapahtumatoimintaa ja toimintaympäristöjä sekä Teurastamon ja Tukutorin alueen yleisötapahtumia. Hakaniemen kauppahallin peruskorjauksen väistötilan rakentaminen alkaa elokuussa 2017.

Asuntovuokrausyksikkö vastaa sosiaali- ja terveystoimialan tukiasuntojen sekä kaupungin työsuhteasuntojen välivuokrauksesta, kaupungin omistamien asunto-osakkeiden vuokrauksesta ja asunto-omaisuuden hallinnasta. Vuoden loppuun mennessä vakiinnutetaan uuden organisaation mukaiset tehtävät ja henkilökunta.

Rakennussuunnittelu-yksikkö hoitaa kaupungin omistamien rakennusten ja tilojen arkkitehti-, rakenne-, purku-, sisustus-, ammattikeittiö- ja pääsuunnittelupalveluja sekä näihin liittyviä asiantuntijapalveluja yhteistyössä Rakennukset ja yleiset alueet palvelujen kanssa.

Seuranta (7kk): Toiminnan suunnitelmallista ja tavoitteellista kehittämistä jatkettiin kaikissa yksiköissä toimintatapoja yhdenmukaistamalla.

Sitova toiminnallinen tavoite saavutettiin. Tilojen vajaakäyttöaste oli 3,7%. Tilapalvelujen sisäiset vuokratulot olivat yhteensä 215,9 miljoonaa euroa ja ulkoiset vuokratulot yhteensä 60,2 miljoonaa euroa.

Vuonna 2017 rakennuksia myytiin yhteensä noin 85 miljoonalla eurolla, josta Metropolian kiinteistöjen myynti oli suurin yksittäinen kauppa. Metropolian kiinteistöjen myynti vähentää vuokratuloja 3,6 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäksi Jätkäsaaren Bunkkerin myyntiin varautuminen irtisanomalla vuokratulot tammikuussa vähensi vuokratuloja noin 0,4 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Kiinnostus lyhytaikaiseen vuokraukseen on kasvanut vuoden aikana. Lyhytaikaisen vuokrauksen toimintatapojen keventämiseksi on kerätty vertailutietoja, jonka perusteella toimintatapoja kevennetään ja sujuvoitetaan.

Tukutorin uuden pakastamon suunnittelua jatketaan. Hakaniemen kauppahallin väistötila valmistui joulukuussa.

Asuntovuokrausyksikössä osallistuttiin sote-uudistuksessa maakuntasotelle mahdollisesti siirtyvien Helsingin sosiaali- ja terveys toimialan käytössä olevien asuntojen tietokannan valmisteluun.

Rakennussuunnitteluyksikkö on lisännyt yhteistyötä rakennusten ja yleisten alueiden palvelukokonaisuuden muiden palvelujen kanssa. Tietomallinnuspalvelujen tarve on laajentunut ja tietomallinnuksen kehittämistä jatketaan aktiivisesti.

3.2.1.3 Ylläpito, toimitilat

Toimitilojen ylläpidon tehtäviin kuuluu Helsingin kaupungin omistamien toimitilojen ylläpidon järjestäminen. Toimitilojen suunnitelmallisella ylläpidolla säilytetään tilojen käyttöarvo.

Toimitilojen ylläpitoon liittyvän sähköisen huoltokirjan uuden kehitysversion (BEM) ns. kohdetietojärjestelmän käyttöönotto on 1.9.2017. Integroimalla sähköinen huoltokirja Haltia-ohjelmaan helpotetaan ohjelmien ylläpitoa ja laajennetaan näiden järjestelmien sisältämän tiedon käyttöä yhä monipuolisemmin palvelemaan kiinteistöjen ylläpitoa elinkaaren aikana. BEM-kohdetietojärjestelmään kootaan jatkossa kunnossapitokorjaustarpeista ja pienistä toiminnallisista investointitarpeista korjaustarverekisteri, joka muuttuu toiminnan myötä korjausohjelmaksi (PTS) ja Haltian tilaustietojen sekä BIP:n laskujen käsittelyn myötä korjaushistoriarekisteriksi. Ohjelman kautta tilan käyttäjä, kiinteistönhuolto ja isännöinti pystyvät seuraamaan ajan tasalla rekisterin tapahtumia. Sähköisen huoltokirjan käyttöä lisätään edelleen asiakkaiden palvelupyyntöjen ja heidän havaitsemiensa korjaustarpeiden ilmoittamisessa, sisäilmaongelmien ilmoittamisessa, korjauksiin liittyvässä tiedottamisessa, tiedotteiden yms. asiakirjojen säilyttämisessä.

Palmian yhtiöittämiseen liittyvä kiinteistönhoidon kilpailutuksen valmistelu jatkuu loppuvuonna noin 120 kohteen osalta.

Toimitilojen ylläpidossa osallistutaan loppuvuonna Sote-uudistuksen valmisteluun ja talousseurannan kehittämiseen. Käyttäjäpalvelusopimusten jatkosta muiden toimialojen kanssa sovitaan yhteisesti.

Muita tavoitteita loppuvuodelle ovat yhteistyön kehittäminen uudella kaupunkiympäristötoimialalla, toimintaketjujen kehittäminen sekä uuden johtamisjärjestelmän sisäanajo.

Seuranta (7kk): BEM-huoltokirjan käyttöönotto tapahtui vaiheittain 16.10.2017 alkaen, ja järjestelmä oli kokonaisuudessaan käytössä 15.1.2018. BEM-huoltokirjan aktiivisen kehitysvaiheen arvioidaan jatkuvan vielä noin puolen vuoden ajan.

Palmian yhtiöittämiseen liittyvä kiinteistönhoidon kilpailutuksen (kori 2) valmistelu on edennyt suunnitelmien mukaisesti ja tarjousasiakirjat valmistuvat kevään 2018 aikana.

Varauduttiin Sote-uudistuksen vaikutuksiin kiinteistönhoidon ja toimitilat 2 yksiköiden osalta kehittämällä toimintaa ja pitämällä aktiivisesti yhteyttä sosiaali- ja terveystoimialan tilapalveluihin.

Yhteistyössä talouden- ja toiminnansuunnittelu yksikön kanssa on kehitetty toimitilat 1 ja 2 sekä kiinteistönhoito-yksiköiden tarvitsemia talouden seurantatyökaluja sekä käyttäjäpalveluiden laskutusikäytäntöjä. Lisäksi on kiinnitetty erityistä huomiota käyttäjäpalveluiden sisältöön ja laskutuksen oikeellisuuteen.

Ylläpidon yksiköiden välistä yhteistyötä on kehitetty ohjausryhmätyöskentelyn lisäksi myös tiimitason toimintana. Kaikki yksikön päälliköt sekä tiimipäälliköt ovat osallistuneet johtamispolku-koulutukseen, joka on tukenut uuden johtamisjärjestelmän sisäanajoa.

3.2.1.4 Rakennuttaminen

Rakennuttamispalvelu on Helsingin kaupungin toimitila- ja infrahankkeiden rakennuttamista hoitava palvelu. Palvelun päätuotteet ovat infrastruktuurin, liikuntapaikkojen ja tilahankkeiden rakennuttamistehtävät. Palvelu on mukana myös uusien alueiden kehittämisen ja toteuttamiseen liittyvissä kaupungin hankkeissa kuten Kalasataman ja Keski-Pasilan keskuksissa sekä uusien alueiden esirakentamisessa.

Vuoden 2017 loppuosalla rakennuttamispalvelun johtamana toteutetaan noin 300 miljoonalla eurolla julkisia investointihankkeita. Ne koostuvat noin kahdestakymmenestä suuremmasta sekä lukuisista pienemmistä hankkeista. Rakennuttamistoimeksiannot tulevat kaupungin sisältä ja kaupungin kokonaan tai osittain omistamilta yhtiöiltä ja säätiöiltä. Uusien alueiden esirakentamistyöt ovat volyymiltaan merkittäviä. Olympiastadionin perusparannushanke ja Kruununsillat-hanke ovat suurimmat yksittäiset hankkeet, jotka ovat alkuvaiheissaan ja kestävät vielä useita vuosia. Kruununsillat-hanke

valmistuu lopullisesti seuraavan vuosikymmenen puolivälissä. Muita merkittäviä hankkeita ovat kaupunginteatterin perusparannus, Metropolian Myllypuron campus ja Keskustakirjasto Oodi.

Toiminnan lähtökohtana on tuottaa hankkeille asetetut toiminnalliset, laadulliset, taloudelliset ja arkkitehtoniset vaatimukset täyttäviä tiloja ja infraa kestävä kehityksen periaatteiden mukaan. Panostusta harmaan talouden torjuntaan jatketaan mm. kehittämällä edelleen omien työmaiden pistokoeluonteisia tarkastuskäyntejä.

Muita toiminnallisia tavoitteita talousarviovuodelle ovat yhteistyön kehittäminen uudella kaupunkiympäristötoimialalla, toimintaketjujen kehittäminen sekä uuden johtamisjärjestelmän sisäanajo.

Seuranta (7kk): Vuonna 2017 rakennuttamispalvelu on toteuttanut talonrakennushankkeita noin 268 milj. eurolla ja infrahankkeita noin 170 milj. eurolla. Ne koostuvat noin kahdestakymmenestä suuremmasta sekä lukuisista pienemmistä hankkeista. Perusparannushankkeita valmistui vuonna 2017 noin 62 400 m² ja uudisrakennuksia noin 3700 m². Uudisrakennushankkeita on kuitenkin käynnissä huomattavasti enemmän kuin tämä valmistuneiden hankkeiden määrä kertoo. Infrahankkeita valmistui määrällisesti vuoden 2017 aikana noin 117000 m².

Panostusta harmaan talouden torjuntaan jatkettiin mm. kehittämällä omien työmaiden pistokoeluonteisia tarkastuskäyntejä.

Pääosa hankkeista toteutettiin hankekohtaisesti kilpailuttamalla. Pienemmissä hankkeissa käytettiin puitesopimusjärjestelyillä valittuja yhteistyökumppaneita. Osa hankkeista on toteutettu yhdessä kaupungin rakentamispalveluliikelaitos Staran kanssa.

Tavoitteina talousarviovuodelle olivat yhteistyön kehittäminen uudella kaupunkiympäristötoimialalla, toimintaketjujen – ja prosessien kehittäminen sekä uuden johtamisjärjestelmän sisäanajo. Nämä toimet jatkuvat vielä vuoden 2018 puolella yhteisen ja sujuvan toimintatavan saavuttamiseksi.

RYA, Rakennukset netto	TUBU 2017	TOTEUMA 2017
Rakennetun omaisuuden hallinta, Tilapalvelut, Toimitilojen ylläpito, Rakennuttaminen	* 1000 €	* 1000 €
MYYNITULOT	1 372	1 615
MAKSUTULOT	2 600	2 914
TUET JA AVUSTUKSET		
VUOKRATULOT	287 132	276 103
MUUT TULOT	10 023	3 404
VALMISTUS OM.KÄYTT		8 212
TULOT YHTEENSÄ	301 127	292 248
PALKAT JA PALKKIOT	10 950	9 543
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-87
HENKILÖSIVUMENOT	3 176	2 810
PALVELUJEN OSTOT	37 565	34 657
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT		
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	19 114	15 676
AVUSTUKSET		15
VUOKRAT	95 066	93 103
MUUT MENOT	531	416
MENOT YHTEENSÄ	166 402	156 133
TOIMINTAKATE	134 725	136 115
POISTOT	85 224	87 974

TULOS	49 501	48 141
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	49 501	48 141

3.2.2 Yleiset alueet, brutto

3.2.2.1 Infraomaisuus

Katujen ja viheralueiden omaisuudenhallinnan kehittämiseksi vuonna 2013 laadittu projektisuunnitelma päivitetään infraomaisuudenhallinnan linjaukseksi ja toimenpideohjelmaksi, joiden pohjalta omaisuudenhallinnan kehittämistä jatketaan. Omaisuudenhallinnan menettelyjen kypsyystasoa arvioidaan vuosittain ja parantamistoimenpiteitä priorisoidaan arvioinnin perusteella.

Tiedonhallinnan, tiedon mobiilikäytön ja tiedon avoimen jakamisen parantaminen ovat keskeisiä tavoitteita. Rekisterien rajapintoja rakennetaan ja rekisteritietoja tarjotaan ajantasaisesti avoimena datana ja kaupunkiyhteisiin karttapalveluihin. Lisäksi jatketaan kehitystyötä omaisuustietorekisterien ja -järjestelmien tiedonsiirron ja yhteentoimivuuden parantamiseksi.

Kaupungin massojen (maamassat, purkumateriaali) hallinnan koordinoinnin kehittäminen jatkuu kaivumaiden hyödyntämisen kehittämisohjelman 2014 – 2017 mukaisesti. Kehittämisohjelma päivitetään organisaatiomuutoksen ja uuden kaupunkistrategian mukaiseksi. Siltaomaisuuden tilasta kertova selvitys, ”Siltojen ylläpito, toimintalinjat”, päivitetään. Taitorakenteiden omaisuudenhallinnassa on otettu käyttöön taitorakennerekisteri, joka korvaa aiemman siltarekisterin. Puuomaisuudenhallintaan liittyen tehdään ehdotus puurivien ja kujanteiden uudistamisaikataulusta vuoden 2017 aikana.

Seuranta (7kk): Infraomaisuuden hallinnan linjauksen ja toimenpideohjelman laatiminen on aloitettu ja ne valmistuvat vuoden 2018 aikana.

Hankerekisterin hanketietojen automaattinen siirto järjestelmien välillä on alkamassa yhteisten hankkeiden muodostamiseksi (YKT Louhi) ja asuntotuotannon aikatauluun sovittamiseksi. Yksikkö on osallistunut kehitystyöhön infraomaisuustietojen rakenteen yhdenmukaistamiseksi sekä ottanut käyttöön taitorakennerekisterin.

Siltaomaisuuden tilasta kertova selvitys ”Siltojen ylläpidon toimintalinjat” on päivitetty ja julkaistu.

3.2.2.2 Ylläpito, Yleiset alueet ja Kaupunkitekniikka

Yleisten alueiden ylläpidon tehtäviin kuuluvat katu- ja viheralueiden ylläpito, sekä niihin liittyvien teknisten järjestelmien ylläpito, hankinta, toimivuus, turvallisuus ja kehittäminen.

Keskeisenä tavoitteena on pitää palvelut nykytasolla sekä huolehtia katu- ja viheralueiden turvallisuudesta ja terveellisyydestä. Katualueiden ylläpidossa pääpaino on talvihoidossa ja puhtaanapidossa. Talvella pää- ja joukkoliikennekatujen talvihoito priorisoidaan kestävän liikkumisen ohjelman mukaisesti. Liikennejärjestelyillä tehostetaan jalkakäytävien aurausta ja liukkaudentorjuntaa, varmistetaan joukkoliikenteen sujuminen ja nopeutetaan lumenpoistoa. Jalankulkua ja pyöräilyä palvelevaa reittipohjaista tehostettua talvihoitoa laajennetaan. Pysäkkialueiden talvihoidon vaatimuksenmukaisuutta valvotaan tehostetusti. Viheralueilla olevien talvihoidettavien reittien auraus ja liukkaudentorjunta toteutetaan liikuntaviraston kanssa yhteistyössä päivitetyn luokituksen pohjalta.

Pölyntorjunnalla edistetään terveellisen hengitysilman laatua. Katupölyn pienhiukkasmäärät pidetään ilmanlatuasetuksen mukaisten raja-arvojen sisällä. Puistojen siisteyteen panostetaan erityisesti kesäkautena sekä Itsenäisyyden juhluvoiteen liittyvistä järjestelyistä huolehditaan.

Kasvillisuuden hoidon taso pidetään ennallaan. Tavoitteena on puuvartisen kasvillisuuden arvon säilyttäminen ja puuston turvallisuudesta huolehtiminen. Kemiallisten rikkakasvien torjunta-aineiden tilalle etsitään vaihtoehtoisia torjuntamenetelmiä. Kausikasvi-istutusten näytävyydestä huolehditaan koko kasvukauden ajan. Suojelupäätöksen saaneet uudet

luonnonsuojelualueet otetaan hoidon piiriin ja luonnonsuojelualueiden rakenteita kunnostetaan. Arvokkaista luontokohteista torjutaan vieraskasvilajit, jotka uhkaavat Helsingin tyypillistä lajistoa. Kanien torjuntaa jatketaan.

Yleisten alueiden rakenteet, varusteet, kalusteet ja laitteet sekä järjestelmät pidetään käyttökelpoisina. Hoito- ja huoltotoimenpiteet toteutetaan ja välittömiä toimenpiteitä vaativat rakenteet ja varusteet korjataan. Ulkovalaistuksen toimivuus varmistetaan huolehtimalla lamppujen vaihdoista, valaisinten huolloista ja laitteiden vikojen korjauksista. Erityistä huomiota kiinnitetään jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvattomiksi ja liikenteellisesti varalliseksi kokemien alueiden valaistuksen toimivuuteen ja parantamiseen. Sähkön kokonaiskulutus vähenee energiatehokkuustoimenpiteiden vaikutuksesta.

Seuranta (7kk): Yleiset alueet on pidetty asetettujen tavoitteiden mukaisesti toimivina ja turvallisina. Viheralueilla reittien auraus on toteutettu päivitetyn luokituksen mukaisesti sekä ilmanlaadun terveellisyys vaatimus on toteutunut. Tehostetussa talvihoidossa olevaa pyörätierieitistöä laajennettiin kahdella uudella reittiosuudella ja pysäkkialueiden talvihoidon laatuvaatimusten toteutumista valvottiin tehostetusti.

Kasvillisuuden hoidon laatutaso on säilytetty ennallaan ja kemialliseen rikkakasvitorjunnan tilalle on etsitty vaihtoehtoja mm. tuhoamalla rikkakasveja kuuman veden avulla. Vieraslajien torjuntatalkoita järjestettiin 7 kpl.

Elokuisen Kiira-myrskyn aiheuttamien puustovaurioiden raivaustöiden viankorjausten lisäkustannukset nousivat metsä- ja puistoalueilla n. 650 000 euroon.

Uusi luonnonsuojelualue Kivinokka sai suojelupäätöksen vuoden lopussa ja siirtyi ylläpitoon. Viikki-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueella peruskorjattiin esteetön pitkospolku Pornaistenniemestä Lammassaareen. Pitkospolun viereen niitettiin uutta rantaniittyä n.9 ha vanhan 25 ha:n lisäksi. Lammassaaren on rakenteilla esteetön lintulava. Kanitorjuntaa jatkettiin.

Yleisten alueiden rakenteet, varusteet, kalusteet ja laitteet sekä järjestelmät on pidetty käyttökelpoisina. Töhryjä on poistettu 27 700m² rakennuksista, rakennelmista, meluaidoista, silloista ja kallioista sekä lisäksi 11 600 kappaleesta katu- ja puistokalustetta.

Suomi 100 -juhlavuoteen liittyen järjestettiin erilaisia tilaisuuksia, valaistiin presidenttien patsaat sekä muita itsenäisyydelle merkittäviä veistoksia. Itsenäisyyden juhlavuoden taidevalaistusprojektia varten kehitettiin uudenlainen kapeakeilainen ja pienitehoinen ledivalonheitin.

Helsinkiin rakennettiin uusia tapahtumasähköpisteitä neljään kohteeseen. Vaasan puistikon sähköpistokkeisiin kehitettiin järjestelmä, jolla saa sähköä puhelinsoitolla.

Kaupungin julkisen ulkovalaistusverkon ohjauslaitteiden laaja vaihtoprojekti saatiin valmiiksi. Uusi ohjausjärjestelmä mahdollistaa nk. Smart City –toiminnallisuuksia.

Helsinki –LED -hankkeen myötä katu- ja puistovalaistuksessa käytetty kokonaisenergia väheni edellisestä vuodesta 640 MWh (1,3 %). Vuonna 2017 käytetty kokonaisenergia oli 46 774 MWh (47 414 MWh vuonna 2016). Samaan aikaan valaisinten kokonaismäärä kasvoi 763 ledivalaisimella. Vuoden lopussa kaupungissa oli 87 660 kpl ulkovalaisinta.

RYA, Rakennukset brutto	TUBU 2017	TOTEUMA 2017
Infraomaisuuden hallinta, Yleisten alueiden ylläpito, Kaupunkitekniikka	* 1000 €	* 1000 €
MYYNTITULOT	9 635	8 401
MAKSUTULOT	0	13
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	222
MUUT TULOT	237	579
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	9 872	9 215

PALKAT JA PALKKIOT	1 790	1 820
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-11
HENKILÖSIVUMENOT	425	536
PALVELUJEN OSTOT	45 966	43 956
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	3 647	2 885
AVUSTUKSET	0	19
VUOKRAT	30	532
MUUT MENOT	261	218
MENOT YHTEENSÄ	52 119	49 955
TOIMINTAKATE	-42 247	-40 740
POISTOT	0	50 584
TULOS	-42 247	-91 324
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-42 247	-91 324

3.2.3 Asuntotuotanto, netto

Asuntotuotannon vuotta 2017 koskevat suunnitelmat ja talousarvio on tarkistettu vastaamaan uutta toimialaorganisaatiota. Tulobudjetissa on huomioitu alkuvuoden 1.1.-31.5.2017 toteutumat ja loppuvuoden tarkemmat ennusteet. Sitovat toiminnalliset tavoitteet ovat:

- Asuntotuotanto sitoutuu rakennuttamaan asuntotuotantotoimikunnalle varattujen rakentamiskelpoisten tonttien puitteissa AM-ohjelman mukaisen kaupungin oman asuntotuotannon, jonka määrä vuonna 2017 on 1 500 asuntoa.
- Toimisto rakennuttaa siltä tilattavat kaupungin kiinteistöyhtiöiden peruskorjaukset yhtiöiden investointibudjettien ja aikataulujen mukaisesti.

Tällä hetkellä arvioidaan, että vuonna 2017 uudistuotannon käynnistämispäätökset tehdään 2118 asunnon rakennuttamisesta. Facta-seurannan mukaisin kriteerein rakennustöiden aloituksia arvioidaan tehtävän 1514 asunnon osalta. Talousarvion sitova tavoite ennustetaan näin saavutettavan. Peruskorjauskohteiden käynnistämispäätöksiä arvioidaan tehtävän yhdeksässä kohteessa, joissa on yhteensä 697 asuntoa ja sitova tavoite toteutuu.

Asuntotuotanto on nettobudjetoitu yksikkö ja sen toimintakate 1,0 milj. euroa on talousarvion sitova erä. Myyntituloja eli rakennuttamispalkkioita kertyy vuonna 2017 tämän hetken arvion mukaan 22,4 milj. euroa, jolloin talousarviossa asetettu toimintakatetavoite ylittyy 6,2 milj. euroa.

Tuotannon lisääntymisen edellyttämää henkilömäärää ei ole pystytty rekrytoimaan halutulla aikataululla rakentamisresurssien korkean kysynnän vuoksi. Kaupungin oman asuntotuotannon AM-ohjelman mukainen taso edellyttää henkilöresurssien pitkäjänteistä suunnittelua ja saatavuuden turvaamista toimintakatteen puitteissa.

Asuntotuotanto ottaa rakennuttamisensa kohteissa tavanomaista suuremman vastuun, joka pitää sisällään myös suunnittelijoiden ja urakoitsijoiden virheellisestä toiminnasta aiheutuneet menot. Jotta asuntotuotannon kymmenen vuoden vastuuseen perustuvat vastuut voitaisiin jatkossakin kattaa asuntotuotantorahaston varoista, toimintakatteen mahdollisesti ylittävä osa tulisi siirtää asuntotuotantorahastoon.

Seuranta (7kk): Vuonna 2017 uudistuotannon käynnistämispäätökset tehtiin 1168 asunnon rakennuttamisesta. Facta-seurannan mukaisin kriteerein rakennustöiden aloituksia tehtiin 1427 asunnon osalta. Talousarvion sitovaa tavoitetta ei saavutettu. Urakkakilpailutuksia tehtiin yli 2000 asunnon osalta. Peruskorjauskohteiden käynnistämispäätöksiä tehtiin yhdeksässä kohteessa, joissa on yhteensä 702 asuntoa.

Asuntotuotanto on nettobudjetoitu yksikkö. Kaupunginvaltuusto vahvisti 29.11.2017 uuden organisaation mukaisen negatiivisen toimintakatetavoitteen -3,6 miljoonaa euroa. Myyntituloja eli rakennuttamispalkkioita kertyi vuonna 2017

yhteensä 11,8 milj. euroa. Asuntotuotannolle asetettu toimintakatetavoite ajalla 1.6. – 31.12.2017 toteutui 5,3 miljoonaa euroa positiivisena.

Tuotannon lisääntymisen edellyttämää henkilömäärää ei ole pystytty rekrytoimaan halutulla aikataululla rakentamisresurssien korkean kysynnän vuoksi. Kaupungin oman asuntotuotannon AM-ohjelman mukainen taso edellyttää henkilöresurssien pitkäjänteistä suunnittelua ja saatavuuden turvaamista toimintakatteen puitteissa.

Asuntotuotanto ottaa rakennuttamissaan kohteissa tavanomaista suuremman vastuun, joka pitää sisällään myös suunnittelijoiden ja urakoitsijoiden virheellisestä toiminnasta aiheutuneet menot. Jotta asuntotuotannon kymmenen vuoden vastuuseen perustuvat vastuut voitaisiin jatkossakin kattaa asuntotuotantorahaston varoista, toimintakatteen mahdollisesti ylittävä osa tulisi siirtää asuntotuotantorahastoon.

Asuntotuotanto	TUBU 2017	TOTEUMA 2017
	* 1000 €	* 1000 €
MYYNTITULOT	12 616	11 799
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	8
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	12 616	11 807
PALKAT JA PALKKIOT	2 689	2 126
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-12
HENKILÖSIVUMENOT	582	629
PALVELUJEN OSTOT	3 340	1 711
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	100	106
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	406	201
MUUT MENOT	2 953	1 754
MENOT YHTEENSÄ	10 070	6 515
TOIMINTAKATE	2 546	5 292
POISTOT		39
TULOS	2 546	5 253
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	2 546	5 253

4 Palvelut ja luvat

Alla olevassa taulukossa on esitetty palvelut ja luvat palvelukokonaisuuden budjetoidut tuotot ja menot.

Palvelut ja luvat yhteensä	Tubu 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur

MYYNTITULOT	3 890	3 515
MAKSUTULOT	26 251	30 617
TUET JA AVUSTUKSET	43	1
VUOKRATULOT	5 736	4 565
MUUT TULOT	8 861	6 617
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	44 781	45 315
PALKAT JA PALKKIOT	13 856	12 066
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-23	-110
HENKILÖSIVUMENOT	4 084	3 553
PALVELUJEN OSTOT	4 051	4 232
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	307	205
AVUSTUKSET	1 294	1 061
VUOKRAT	2 893	2 868
MUUT MENOT	226	214
MENOT YHTEENSÄ	26 688	24 089
TOIMINTAKATE	18 093	21 226
POISTOT	0	943
TULOS	18 093	20 283
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	18 093	20 283

4.1.1 Kaupunkiympäristön asukas ja yrityspalvelut

Asukas- ja yrityspalvelut on kolmen yksikön kokonaisuus. Kaupunkiympäristön yhteisessä asiakaspalvelussa hoidetaan keskitetysti koko toimialan asiakaspalvelu. Asuntopalvelut-yksikkö hoitaa asumisen viranomaispalvelutehtävän ja välittää kaikki kaupungin vuokra-asunnot. Alueiden käyttö- ja valvontayksikkö huolehtii kaupungin katu- ja muiden alueiden käytön lupien myöntämisestä ja käytön valvonnasta.

Uuden organisaation käynnistyessä osa tehtävistä ja toimintaprosesseista on vanhoja, mutta myös uusia toimintoja syntyy. Asukas- ja yrityspalveluiden suuri haaste on toiminnan alkuvaiheessa pitää huolta palveluprosessien toiminnan jatkuvuudesta uudessa organisatorisessa toimintaympäristössä. Samalla toiminta ja toimintatavat uudistuvat. Muutos toteutetaan tehokkaasti ja hallitusti jaetun johtajuuden periaatetta noudattaen. Uudessa toimintakulttuurissa keskeiseksi tavoitteeksi tulee asiakaspalvelun laadun parantaminen ja asiakaskokemus on keskiössä toimintaprosesseja luodessa.

Toimialan keskitetty asiakaspalvelu käynnistyy ja rakentaa yhteisen asiakaspalvelukonseptin. Kuluttajille tarjotaan yksi puhelinpalvelunumero, josta palvellaan toimialan asiakkaita. Syksyn aikana luodaan ja otetaan käyttöön sähköinen ajanvarausjärjestelmä toimialan asiantuntijoiden tapaamiseen.

Asuntopalvelut-yksikkö toteuttaa asumisoikeuden markkina-alueen laajentamisen liittämällä Porvoon kaupungin palvelun piiriin. Neuvottelut maakuntauudistuksen vaikutuksesta asumispalveluihin aloitetaan. Tavoitteena on sote-uudistuksen hallittu toteuttaminen.

Alueiden käyttö- ja valvontayksikkö käynnistää sovitut lisätehtävät; mm. erikoiskuljetussuostumukset ja kaupungin tonttien lyhytaikaisen vuokrauksen. Allu-tietojärjestelmä rakennetaan ja otetaan käyttöön.

Seuranta (7kk): Asukas- ja yrityspalvelut on kolmen yksikön kokonaisuus. Kaupunkiympäristön yhteisessä asiakaspalvelussa hoidetaan keskitetysti koko toimialan asiakaspalvelu. Asuntopalvelut-yksikkö hoitaa asumisen viranomaispalvelutehtävän ja välittää kaikki kaupungin vuokra-asunnot. Alueiden käyttö- ja valvontayksikkö huolehtii kaupungin katu- ja muiden alueiden käytön lupien myöntämisestä ja käytön valvonnasta.

Asiakaspalveluyksikkö aloitti toimintansa kesäkuun alussa. Entistä rakennusviraston asiakaspalveluyksikköä laajennettiin liittämällä yksikköön vakansseja muista virastoista. Keskitämisen ja palvelumuotoilun avulla pyritään parempaan asiointikokemukseen. Yksikkö muutti Vallilasta Sörnäisiin lokakuun alussa. Erillisinä asiakaspalvelupaikkoina jatkoivat Siltasaarenkadun Tellinki (rakennusvalvonta) ja Narinkkatorin Laituri (kaupunkisuunnittelu). Asiakaspalveluun saatiin toimialalle yksi yhteinen palvelunumero, joka jakaa puhelut työntekijöille. Palvelu tukeutuu Genesys-järjestelmään. Asiakaspalvelu hoiti kesäkuun alusta vuoden loppuun noin 35 000 puhelua ja 25 000 asiakaskäyntiä.

Asuntopalvelut-yksikkö muutti syyskuun lopussa Hakaniemiestä Sörnäistenkatu 1:n toimitiloihin. Asunnonvälitys tarjosi markkinoille 4 303 aravavuokra-asuntoa. Tavanomaisten aravavuokra-asuntojen lisäksi yksikkö välitti palvelussuhdeasunnot (531 asuntoa) ja pienen määrän vapaarahoitteisia vuokra-asuntoja (434 asuntoa). Asunnonhakijoiden, kotitalouksien, määrä on noin 17 000 poikkileikkaushetkellä. Asunnonvälityksen taustajärjestelmän uudistamista valmistellaan.

Viranomaistoimintaa ovat asumisoikeusasioiden ja valtion avustusjärjestelmien lisäksi Hitas-asiat. Asumisoikeuden järjestysnumeroita annettiin reilut 15 000 ja päätöksiä tehtiin noin 6 700. Hitas-asuntoja tuli markkinoille yhteensä 675. Hitas-hintalaskelmia annettiin noin 1 000. Valtion asumisen rahoituskeskuksen tukia välitettiin 42 hankkeeseen, yhteensä 2 859 asunnon tuotantoon tai peruskorjaukseen.

Asumisoikeuden lainsäädäntö on uudistumassa, Ympäristöministeriö antoi esityksen uudesta laista eduskunnalle syyskuussa. Ennakkotiedon mukaan asumisoikeuden viranomaistehtävät esitettiin siirrettäväksi kunnilta valtion Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukselle, Aralle. Lakiehdotus palautettiin uudelleen valmisteluun, eikä sen tarkemmasta aikataulusta ja tulevan ehdotuksen sisällöstä ole vielä tietoa.

Alueidenkäyttö ja valvontayksikön kehittämisen painopistealueena on lupaprosessin sujuvoittaminen. Helsinki kasvaa ja kehittyy, sen seurauksena rakentaminen kiihtyy. Miltei puolet asuntorakentamisesta on täydennysrakentamista. Sen lisäksi peruskorjaus on vilkasta. Katutyömaiden määrä lisääntyy ja liikennejärjestelyjen vaatimustaso kasvaa. Vuositasolla annettujen lupien ja päätösten määrä on korkealla tasolla, katutyöt ja tilapäiset liikennejärjestelyt muodostavat suuren työosan, noin 12 000 lupaa ja päätöstä. Lisäksi tehdään johtotietoselvityksiä ja sijoitussopimuksia, usein edellä mainittuihin töihin liittyen. Tapahtumalupia myönnetään noin 1 000 vuodessa.

Yksikkö pyrkii varaamaan riittävät resurssit sujuvan toiminnan takaamiseksi. Tässä keskeistä on ALLU-järjestelmän kehittäminen. ALLU-järjestelmää kehitetään ketterän kehittämisen menetelmällä, mikä tarkoittaa järjestelmän vähittäistä käyttöön ottoa kehittämistyön aikana. Uuteen taustajärjestelmään tullaan liittämään sähköinen asiointimahdollisuus.

Asukas- ja yrityspalvelut	Tube 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNTITULOT		
MAKSUTULOT	5 600	6 479
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	5 736	4 565
MUUT TULOT	37	84
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	11 373	11 128
PALKAT JA PALKKIOT	3 132	2 047

HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-5
HENKILÖSIVUMENOT	913	605
PALVELUJEN OSTOT	503	503
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	39	36
AVUSTUKSET	1 287	1 026
VUOKRAT	839	683
MUUT MENOT	22	10
MENOT YHTEENSÄ	6 735	4 905
TOIMINTAKATE	4 638	6 223
POISTOT	0	295
TULOS	4 638	5 928
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	4 638	5 928

4.1.2 Kaupunkimittauspalvelut

Kaupunkimittauspalvelu jatkaa viranomaistehtäviensä ohessa myös geodeettisen runkoverkon ja kartta-aineistojen laadunparannusta. Kiinteistöjen rajamerkkejä kartoitetaan priorisoiduilla alueilla vähintään 300 kpl. Kartastotehtävien tiedonkeruussa tukeudutaan kaupungin 3D-tietomallihankkeen kuvauksiin ja lisäksi osallistutaan seudulliseen pienimittakaavaiseen ilmakuvaushankkeeseen.

Kiinteistömuodostuksessa tavoitteena on tonttien lohkomisten ohessa rekisteröidä 80 yleistä aluetta.

Kartta- ja paikkatietosektorilla jatkuu ajantasa-asemakaava- ja kiinteistökartta-aineistojen muuntaminen vektorimuotoon ja kartaston keskeisten tietokohteiden ylläpitoa tehostetaan sisäisellä koulutuksella ja prosessikehityksellä. Kuntarekisterissä vakiinnutetaan tuotantoon uusi osoiterekisteri ja siihen liittyvä tietopalvelun rajapinta. Valtakunnallisissa hankkeissa osallistutaan kolmiulotteisen kiinteistömuodostuksen toteutukseen ja käyttöönottoon sekä kansallisen paikkatietoalustan, maastotietokannan ja yhtenäisten paikkatietotuotteiden määrittelyyn ja toteuttamiseen. Helsingin kaupungin 3D-tietomallihankkeessa määritetään tietomallien ylläpidon teknisiä ratkaisuja, ylläpitoprosesseja ja resurssitarpeita.

Sähköisissä palveluissa tavoitteena on jatkokehittää Karttakori-järjestelmää, laajentaa itsepalveluperiaatteella toimivaa karttapalvelua, määrittellä ratkaisu rakennusten maallemerkintöjen ja sijaintikatselmusten sähköiseen tilaamiseen ja vakiinnuttaa tuotantoon valtakunnallisen Lupapisteen sähköisen asiointin sovellus kiinteistömuodostuksessa. Aineistopalveluissa avataan maksuttomaan käyttöön kiinteistöjen sijaintitiedot ja muuta tarjontaa lisätään hallintokuntien tarpeiden mukaisesti. Lisäksi tavoitteena on, että Kaupunkimittauksen neljän keskeisimmän palvelun toimitusaikojen keskiarvo on enintään 19 päivää.

Seuranta (7kk): Kaupunkimittauksen palveluiden kokonaiskysyntä kasvoi selvästi edellisen vuoden tasoon nähden. Erityisesti tämä näkyi rakennusvalvontamittauksissa ja kiinteistömuodostuksessa. Tilauksiin perustuvien töiden lisääntymisestä huolimatta rekisteröitiin myös yleisiä alueita selvästi yli tavoitteen, yhteensä 167 kpl. Geodeettisen runkoverkon ja kartta-aineistojen laadunparannusta voitiin kuitenkin edellä mainituista syistä suorittaa suunniteltua vähemmän ja esimerkiksi kiinteistöjen rajamerkkejä kartoitettiin priorisoiduilla alueilla vain n. 50 kpl. Kohonneista suoritemääristä huolimatta saavutettiin kaupunkimittauksen sitova tavoite, jonka mukaan neljän keskeisen palvelun toimitusaikojen keskiarvon tulee olla enintään 19 päivää.

Kartastotehtävien kannalta keskeiset kaupungin 3D-tietomallihankkeen ilmakuvaukset ja laserkeilaus sekä seudullinen pienimittakaavainen ilmakuvaukset toteutuivat suunnitellusti ja aineistot julkaistiin paikkatietopalveluissa syyskauden aikana. Kiireellisiä kartoitustarpeita varten toteutettiin vuoden lopulla onnistuneesti myös pienkopterikuvaukset Kalasataman alueella.

Kartta- ja paikkatietosektorilla jatkettiin muun muassa kiinteistökartan, ajantasa-asemakaavan ja aluemaisten kohteiden sijaintitietojen teknistä ja laadullista kehitystyötä. Työt etenivät suunnitellusti ja joitain uusittuja aineistokokonaisuuden osia julkaistiin paikkatietopalveluissa jo syyskaudella. Kuntarekisterissä vakiinnutettiin tuotantoon uusi osoiterekisteri ja siihen liittyvä tietopalvelun rajapinta. Valtakunnallisessa 3D-kiinteistönmuodostuksen hankkeessa etenivät tekniset toteutukset hyvään valmiustilaan, mutta tarvittavien lakimuutosten voimaansaattamisen aikataulua ei toistaiseksi ole vahvistettu. Myös muita maanmittausalan valtakunnallisia hankkeita seurattiin tiiviisti ja osallistuttiin muun muassa kansallisen maastotietokannan ja osoitetietojärjestelmän määrittelyyn. Kaupungin 3D-tietomallihankkeessa kaupunkimittaus avusti ilmakuva- ja laserkeilausaineiston hankintaprosessissa, suoritti näiden edellyttämät maastomittaukset sekä huolehti kuvauksista saatujen aineistojen julkaisemisesta. Loppuvuoden aikana käynnistettiin myös tietomallien kohdetason ylläpidon valmistelu.

Sähköisen asioinnin osalta käynnistettiin Karttakori-järjestelmän jatkokehitysvaihe ja määriteltiin ratkaisua rakennusten maallemerkintöjen ja sijaintikatselmusten sähköiseen tilaamiseen. Valtakunnallisen Lupapisteen sähköisen asiointipalvelun kiinteistönmuodostusosio vakiinnutettiin tuotantoon ja loppuvuodesta käynnistyi myös tähän liittyvä Kuntarekisterin ja Lupapisteen välisen integraatitoteutuksen testaus. Itsepalveluperiaatteella toimiva karttapalvelu, "Karttaleikkuri", ei vielä edennyt toteutusvaiheeseen, koska vaatimusmäärittelyssä nähtiin tarpeelliseksi laajentaa välineen toiminnallisuutta kattamaan mahdollisimman suuri osa kaupungin tuottamista paikkatietoaineistoista. Paikkatietopalveluissa julkaistiin runsaasti uusia maksuttomia aineistoja, kuten muun muassa kiinteistöjen, määräalojen ja rakennuskieltoalueiden sijaintitiedot sekä ortoilmakuva-aineistoja vuosilta 2015 ja 2017. Yhteistyö muiden palvelutuottajien kanssa jatkui myös tiiviinä ja erityisen merkittävänä työkohteena oli kuntaliiton koordinoiman kuntien kokoavan tietopalvelun tuotantovaiheen valmistelu.

Kaupunkimittauspalvelut	Tube 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNITULOT	14	4
MAKSUTULOT	1 322	1 411
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	9	8
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	1 345	1 423
PALKAT JA PALKKIOT	2 212	2 030
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-5	-22
HENKILÖSIVUMENOT	654	600
PALVELUJEN OSTOT	152	197
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	60	34
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	394	52
MUUT MENOT	16	10
MENOT YHTEENSÄ	3 483	2 901
TOIMINTAKATE	-2 138	-1 478
POISTOT	0	177
TULOS	-2 138	-1 655
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-2 138	-1 655

4.1.3 Pysäköinninvalvonta ja pysäköintipalvelut

Pysäköinninvalvonta ja pysäköintipalvelut vastaa kunnallisesta pysäköinninvalvonnasta ja ajoneuvojen siirtotoiminnasta sekä yleisten alueiden maksullisen pysäköinnin järjestämisestä.

Perustyön lisäksi toiminnan painopisteitä on vuonna 2017 parantaa tuottavuutta uudistamalla valvontaprosessia. Pysäköinninvalvonta ottaa käyttöön ajanmukaisen tiedonkeruujärjestelmän ja konenäköä hyödyntävän kameroin varustetun auton, joka valvoo rekisteritunnusten avulla pysäköintitunnuksia sekä matkapuhelimella ja uusituillaan pysäköintiautomaateilla tehtyjä maksuja.

Palvelujen tuottamista sähköisesti kehitetään. Pysäköintitunnusten verkkoasioinnin kehittäminen on edennyt niin, että ensimmäisenä vaiheena syksyllä otetaan käyttöön pysäköintitunnuksen voimassaolon jatkaminen. Samoin syksyllä julkaistaan avoimena datana tietoja kaupungin pysäköintipaikoista ja pysäköintitilanteesta. Ajoneuvojen siirtoihin liittyvissä muutoksenhakuasioissa tulee käyttöön mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus kaupungin asiointiportaalissa ja pysäköintivirhemaksun maksamiseen voi hakea sähköisesti lisäaikaa.

Pysäköinninvalvonta on mukana toteuttamassa Helsingin pysäköintipolitiikkaa. Sen mukaisesti asukaspysäköintijärjestelmää laajennetaan uusille alueille ja pysäköintimaksun joustavan hinnoittelun käyttöönottoa valmistellaan.

Pysäköinnin maksuvyöhykkeitä koskeva muutos toteutettiin 2016 - 2017 talvella. Kalleimman maksuvyöhykkeen laajentuminen kasvattaa pysäköinnin maksutuloja edellisestä vuodesta merkittävästi.

Seuranta (7kk): Pysäköinninvalvonta ja pysäköintipalvelut vastaa kunnallisesta pysäköinninvalvonnasta ja ajoneuvojen siirtotoiminnasta sekä yleisten alueiden maksullisen pysäköinnin järjestämisestä.

Pysäköinninvalvonta ja pysäköintipalvelut määritteli vuoden 2017 keväällä tiedonkeruujärjestelmän hankinta-asiakirjat valmiiksi kilpailutukseen. Hankinta kuitenkin päätettiin yhdistää kaupunkiympäristön toimialan kenttäraportointikilpailutukseen yhdeksi osaksi. Tämä viivästytti hiukan tiedonkeruujärjestelmän hankintaan. Kenttäraportointikilpailutus käynnistyi joulukuussa 2017.

Kamera-autokilpailutus käynnistettiin suunnitelman mukaisesti syksyllä 2017. Määräpäivään mennessä ei tullut tarjouksia. Sen jälkeen hankinta-asiakirjoja on päivitetty ja kilpailutus tullaan järjestämään uudelleen.

Yhteistyössä Helsingin poliisin kanssa tiedotettiin tieliikennelain mukaisesta lastaamisesta ja purkamisesta ja järjestettiin aiheeseen liittyvää tehovalvontaa.

Sähköisen asioinnin kehittämiseen on käytetty paljon resursseja. Pysäköintitunnuksen verkkokaupan toteuttaminen on osoittautunut ennakoitua haasteellisemmaksi, jonka vuoksi käyttöönoton ensimmäinen vaihe on edelleen siirtynyt kevääseen 2018. Muiden sähköisten asiointipalveluiden käyttöönotto on siirtynyt eteenpäin edellä mainitusta syystä.

Pysäköintimaksupalveluissa otettiin avoin rajapinta käyttöön vuoden alussa. Pysäköintimaksupalveluja oli tarjoamassa kolme toimijaa vuoden lopussa.

Avoimen datan tietoja päivitettiin säännöllisesti pysäköintipaikkojen sijainnista. Pysäköinnin tietovarasto, pysäköinti-HUB valmistui ja otettiin käyttöön loppuvuodesta.

Pysäköintimaksuvyöhykkeiden muutos 2016-2017 talvella nosti pysäköinnistä saatavia tuloja 40,5 prosenttia edellisestä vuodesta..

Pysäköintiautomaatteja kehitettiin yhdessä Helsingin seudun liikenteen kanssa niin, että uusista kortti automaateista voitiin loppuvuodesta alkaen ostaa myös HSL:n matkalippuja.

Pysäköinninvalvontapalvelut	Tubu 2007	Toteuma 2007
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNTITULOT	3 676	3 318
MAKSUTULOT	12 664	14 925
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	8 812	6 512
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	25 152	24 755
PALKAT JA PALKKIOT	1 930	1 759
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-42
HENKILÖSIVUMENOT	570	523
PALVELUJEN OSTOT	905	1 351
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	107	43
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	613	317
MUUT MENOT	161	36
MENOT YHTEENSÄ	4 286	3 987
TOIMINTAKATE	20 866	20 768
POISTOT	0	150
TULOS	20 866	20 618
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	20 866	20 618

4.1.4 Rakennusvalvontapalvelut

Rakennusvalvontapalveluiden (Rava) painopisteet loppuvuodelle 2017 olivat:

- Toimialan uuden organisaatorakenteen omaksuminen ja toimialan johtamismallin eli jaetun johtamisen syventäminen ja järjestelmällinen noudattaminen. Tämä vaatii koulutusta ja panostuksia, mikä onkin jo käynnissä. Käynnissä on myös uusien asiantuntijoiden rekrytointi ja koulutus. Ympäristöministeriön uusien rakentamista koskevien asetusten opiskeluun tulee panostaa syksyllä.
- Ravan ohjausryhmän, yksiköiden, tiimien ja henkilöstön välistä moniammatillista toimintaa ja yhteistyötä kehitetään. Toimintaketjujen ja yhteistyörajapintojen läpikäynnillä ja prosessien yksinkertaistamisella tehostetaan ja parannetaan asiakaspalvelua. Sähköistä asiointia (Lupapiste.fi) kehitetään edelleen voimakkaasti. Pysyvä sähköinen säilytys otettiin käyttöön 15.6.2017 ja rakennustyönaikaisen valvonnan sähköistäminen on käynnissä.
- Rakennusten ja niiden ympäristön kunnossapidon ja käytön valvontaa tehostetaan edellyttäen, että valvontayksikköön sijoitettu lähiöarkkitehdin toimi saadaan muutettua valvontainsinöörin viraksi. Tällöin kenttävalvonnassa olisi kahden rakennusmestarin sijasta kolme viranhaltijaa. Työhyvinvoinnista huolehtiminen on tässä muutoksessa erityisen tärkeää ja töiden tasaista jakautumista seurataan aktiivisesti.

Seuranta (7kk): Uuteen organisaatorakenteeseen liittyvää koulutusta on ollut lähinnä Johtamispolun merkeissä (LearningMiles). Rakennusvalvonta hankki lisäksi omaehtoisesti jo keväällä 2017 syksyyn asti jatkunutta koulutusta kyseiseltä konsultilta.

Syksyyn osuneet rekrytoinnit veivät aikaa enemmän kuin etukäteen arvioitiin. Uudet ministeriön asetukset julkaistiin suurelta osin aivan loppuvuodesta, joten niiden sisällön opiskelu jää vuoteen 2018.

Sähköisiä asiointipalveluja oli laajasti asiakkaiden käytössä (Lupapiste, Arskapalvelu). Lupapiste.fi on ainoa vaihtoehto laittaa hanke vireille rakennusvalvontaan. Asiakaskyselyjen tulosten perusteella asiakaskunta on ottanut tämän muutoksen hyvin vastaan. Asiakirjojen ja piirustusaineiston sähköinen säilytys on myös otettu käyttöön. Syksyn 2017 aikana alettiin pilotoida rakennustyönaikaiseen valvontaan liittyvää sähköistä Facta Mukana –sovellusta. Loppuvuodesta 2017 sovittiin (mukana KYMP / ICT-Kehitys ja Kanslia / ICT-kehitys), että 3D-kaupunkimalliin tarvittavien IFC-mallien keräämistä pilotoidaan Sova3D laajennuksella kahdella projektilla. Rakennusvalvonnassa valitaan Lupapisteen kautta käsittelyyn tulevat kohteet yhdessä hankkeeseen ryhtyvien kanssa neuvotellen ja projektien on tarkoitus käynnistyä alkuvuodesta 2018.

Rakennusvalvontapalvelut	Tubu 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNTITULOT	0	0
MAKSUTULOT	6 661	7 137
TUET JA AVUSTUKSET	35	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	3	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	6 699	7 137
PALKAT JA PALKKIOT	2 848	2 346
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	-18	-28
HENKILÖSIVUMENOT	843	689
PALVELUJEN OSTOT	642	493
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	64	35
AVUSTUKSET	7	3
VUOKRAT	389	56
MUUT MENOT	45	134
MENOT YHTEENSÄ	4 820	3 728
TOIMINTAKATE	1 879	3 409
POISTOT	0	285
TULOS	1 879	3 124
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 879	3 124

4.1.5 Ympäristöpalvelut

Ympäristönsuojeluyksikön tavoitteena on elinympäristön tilan parantaminen ja ympäristöhaittojen minimointi. Katukuilujen ilmanlaadusta laaditaan selvitys. Viiden vuoden välein tehtävä liikennemeluselvely valmistuu. Itämeripaneeli on uusi Helsingin Itämerihaasteen yhteistyömuoto. Ilmastonmuutoksen hillinnässä tavoitteena on kartoittaa rakennusten energiankulutus ja –tehokkuuspotentiaali kaupungin 3D-tietomallin osaksi. Biodiversiteetin suojelussa tavoitteena on kartoittaa Helsingin uhanalaisten luontotyypit sekä laatia hoito- ja käyttösuunnitelmat ja rauhoitusesitykset kolmella alueella. Suunnitelmallista valvontaa tehdään vähintään 400 kohteessa. Pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevat ilmoitukset käsitellään ripeästi.

Ympäristöterveydenhuolto on siirtymässä maakunnan järjestämisvastuulle 1.1.2019 alkaen. Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä hoitavat ympäristöpalveluiden elintarviketurvallisuus- ja ympäristöterveysyksiköt. Ympäristöpalvelut varautuu syksyllä ympäristöterveydenhuollon erityisratkaisuun ja sopimuksen valmisteluun maakunnan kanssa. Ympäristöpalvelut osallistuu Eviran johtamaan valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmä-projektiin (VATI) ja varautuu järjestelmän käyttöön ottoon vuonna 2019.

Elintarviketurvallisuusyksikön tavoitteena on tehdä vähintään 2600 elintarvikevalvonnan suunnitelmallista Oiva-tarkastusta. Yksittäiset ruokamyrkytyspäilyt pyritään selvittämään alle 6 vrk:ssa ja epidemiat 3 kuukaudessa. Elintarvikenäytteenottoon kehitetty sähköinen lomake pyritään saamaan käyttöön vuoden 2017 aikana. HSY Veden riskiarviointi pyritään saamaan valmiiksi vuoden loppuun mennessä Espoon ja Vantaan terveydensuojeluviranomaisten kanssa.

Ympäristöterveysyksikön tavoitteena on asumisterveyteen liittyvien toimenpidepyyntöjen joutuisa käsittely. Parveketupakointikiellon antamista koskevat säännökset ovat tulleet voimaan, mutta ko. hakemusten käsittelystä ei ole vielä kokemusta. Terveydensuojelussa suunnitelmallista valvontaa kohdistetaan riskiperusteisesti mm. kouluihin ja päivähoitotiloihin sekä uimaranta- ja allasvesiin. Tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin ja tupakointikieltojen noudattamisen valvonta kuuluvat painopisteisiin.

Seuranta (7kk): Ympäristönsuojeluyksikön tavoitteena on elinympäristön tilan parantaminen ja ympäristöhaittojen minimointi. Katukuilujen ilmanlaadusta laadittiin selvitys ja työtä jatketaan vuonna 2018. Viiden vuoden välein tehtävä liikennemeluselvely valmistui. Itämeripaneeli on uusi Helsingin Itämerihaasteen yhteistyömuoto. Ilmastonmuutoksen hillinnässä kartoitettiin rakennusten energiankulutus ja –tehokkuuspotentiaalia kaupungin 3D-tietomallin osaksi. Biodiversiteetin suojelussa aloitettiin Helsingin uhanalaisten luontotyypit sekä laadittiin hoito- ja käyttösuunnitelmat ja rauhoitusesitykset kahdelle alueelle. Suunnitelmallista valvontaa tehtiin 577 kohteessa. Pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevat ilmoitukset käsiteltiin ripeästi.

Ympäristöterveydenhuolto on siirtymässä maakunnan järjestämisvastuulle 1.1.2020 alkaen. Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä hoitavat ympäristöpalveluiden elintarviketurvallisuus- ja ympäristöterveysyksiköt. Ympäristöpalvelut varautuivat ympäristöterveydenhuollon erityisratkaisuun ja sopimuksen valmisteluun maakunnan kanssa. Ympäristöpalvelut osallistuu Eviran johtamaan valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmä-projektiin (VATI) ja varautuu järjestelmän käyttöön ottoon vuonna 2019.

Elintarviketurvallisuusyksikössä toteutui 2695 elintarvikevalvonnan suunnitelmallista Oiva-tarkastusta. Yksittäiset ruokamyrkytyspäilyt selvitettiin 5,7 vuorokaudessa ja epidemiat 3 kuukaudessa. Elintarvikenäytteenottoon kehitetty sähköinen lomake otettiin käyttöön vuonna 2017. HSY Veden riskiarviointi valmisteltiin Espoon ja Vantaan terveydensuojeluviranomaisten kanssa ja se valmistuu vuonna 2018.

Ympäristöterveysyksikön tavoitteena on asumisterveyteen liittyvien toimenpidepyyntöjen joutuisa käsittely. Parveketupakointikiellon antamista koskevat säännökset tulivat voimaan ja ensimmäiset kieltopäätökset tehtiin syksyn aikana. Terveydensuojelussa suunnitelmallista valvontaa kohdistettiin riskiperusteisesti mm. kouluihin ja päivähoitotiloihin sekä uimaranta- ja allasvesiin. Tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin ja tupakointikieltojen noudattamisen valvonta kuuluivat painopisteisiin.

Ympäristöpalvelut	Tubu 2017	Toteuma 2017
* 1000 eur	* 1000 eur	* 1000 eur
MYYNTITULOT	200	193
MAKSUTULOT	4	665
TUET JA AVUSTUKSET	8	1
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	13
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	212	872
PALKAT JA PALKKIOT	3 734	3 098
HENKILÖSTÖKORVAUKSET		-13
HENKILÖSIVUMENOT	1 103	915
PALVELUJEN OSTOT	1 929	1 675
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	37	56
AVUSTUKSET	0	32
VUOKRAT	658	73
MUUT MENOT	21	24
MENOT YHTEENSÄ	7 482	5 860
TOIMINTAKATE	-7 270	-4 988
POISTOT	0	36
TULOS	-7 270	-5 024
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-7 270	-5 024

4.2 Hallinto- ja tukipalvelut

Alla olevassa taulukossa on esitetty hallinto- ja tukipalvelut palvelukokonaisuuden budjetoidut tuotot ja menot.

Hallinto- ja tukipalvelut	TUBU 2017	TOTEUMA 2017
	* 1000 €	* 1000 €
MYYNTITULOT	0	1
MAKSUTULOT	240	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	26
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	3
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	240	30
PALKAT JA PALKKIOT	10 249	7 270
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-37

HENKILÖSIVUMENOT	3 023	2 110
PALVELUJEN OSTOT	3 315	-192
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	804	228
AVUSTUKSET	67	35
VUOKRAT	701	1 128
MUUT MENOT	156	25
MENOT YHTEENSÄ	18 315	10 567
TOIMINTAKATE	-18 075	-10 537
POISTOT		311
TULOS	-18 075	-10 848
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-18 075	-10 848

4.2.1 Hallinto- ja lakipalvelut

Hallinto- ja lakipalveluiden loppuvuoden 2017 painopisteenä on olla mahdollisuuksien mukaan mukana koko toimialan palvelujen ja prosessien kehittämistyössä. Lakipalvelut-yksikössä keskeisimmät painopisteet ovat toimialan sopimushallinnan kehittämisen ja sopimusmallien yhtenäistämistyön aloittaminen, toimialan hankintaprosessien yhtenäistämisen ja kehittämistyön aloittaminen sekä yhdessä päätöksenteon tuki -yksikön kanssa painopisteenä on myös varautuminen EU:n tietosuoja-asetuksen voimaantuloon muun muassa henkilöstön tietosuojaosamista lisäämällä. Päätöksenteon tuki -yksikön painopisteenä on Ahjo 2:n perehdyttäminen palveluihin sekä niihin liittyvä ohjeistaminen ja tukeminen. Lisäksi päätöksenteon tuen painopisteenä on esitys- ja päätösmallipohjien laatiminen sekä osaltaan lakipalveluiden kanssa yhteisvalmistelun kehittäminen koko toimialalla. Päätöksenteon tuki kehittää myös kuntalain uudistuksen ohjeistamista palveluihin. Tietopalvelun perustehtävä on vastata Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön tieto- ja arkistopalveluiden toiminnasta sekä toiminnan tuloksellisuudesta ja kehittämisestä. Kaupunkiympäristön tietopalvelun tarkoituksena on toteuttaa yksikön perustehtävää ja tukea omalla panoksellaan kaupunkiympäristön yhteisten digitalisaatiohankkeiden jalkauttamista. Perustehtävän toteuttamisen lisäksi suurimmat projektit ja tehtävät ovat virastojen arkistojen lopettaminen, TOS-työ ja arkistojen digitalisointi. Toiminnan tuloksellisuudessa keskitytään vuokrattujen arkistotilojen optimointiin. Toimistopalveluyksikön vuoden 2017 keskeisimpänä painopistealueena ovat toimintatapojen selvittäminen ja niiden yhtenäistäminen, henkilöstön yhteistyön vahvistaminen toimialalla sekä osaamisen laajentaminen kouluttamalla ja verkostoitumalla.

Seuranta (7kk): Hallinto- ja lakipalveluissa ryhdyttiin heti toimintakauden alusta alkaen toimialan palvelujen ja prosessien kehittämistyöhön. Lakipalvelut-yksikössä ryhdyttiin toimialan sopimushallinnan kehittämistyöhön ja sopimusmallien yhtenäistämistyö saatiin käynnistettyä. Lisäksi lakipalvelut-yksikössä ryhdyttiin kehittämään toimialan hankintaprosesseja. Päätöksenteon tuki -yksikkö ryhtyi laatimaan esitys- ja päätösmallipohjia sekä koordinoimaan osaltaan lakipalveluiden kanssa yhteisvalmistelun kehittämistä koko toimialalla. Tietopalvelut-yksikön perustehtävä on vastata Helsingin kaupungin kaupunkiympäristön tieto- ja arkistopalveluiden toiminnasta sekä toiminnan tuloksellisuudesta ja kehittämisestä. Kaupunkiympäristön tietopalvelut toteutti yksikön perustehtävää ja tuki omalla panoksellaan kaupunkiympäristön yhteisten digitalisaatiohankkeiden jalkauttamista. Perustehtävän toteuttamisen lisäksi suurimpana projektina oli virastojen arkistojen lopettamistyön jatkaminen yhteistyössä kaupungin arkiston kanssa. Toimistopalveluyksikössä keskityttiin toimintatapojen selvittämiseen ja niiden yhtenäistämiseen. Koko palvelun osalta toimintakauden keskeisimpänä tehtävänä oli henkilöstösuunnittelun toteuttaminen vuoden loppuun mennessä.

Hallinto ja lakipalvelut	TUBU 2017	TOTEUMA 2017
	* 1000 €	* 1000 €

MYYNITULOT	0	0
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	0	0
PALKAT JA PALKKIOT	2 551	2 489
HENKILÖSTÖKORVAUKSET		-22
HENKILÖSIVUMENOT	758	707
PALVELUJEN OSTOT	240	220
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT		
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	58	-6
AVUSTUKSET		
VUOKRAT		32
MUUT MENOT	111	3
MENOT YHTEENSÄ	3 718	3 423
TOIMINTAKATE	-3 718	-3 423
POISTOT		
TULOS	-3 718	-3 423
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-3 718	-3 423

4.2.2 Henkilöstöpalvelut

Vuosien 2017 - 2018 aikana vahvistetaan toimialan yhteistä, jaetun johtajuuden mukaista johtamiskulttuuria sekä yhtenäistetään henkilöstöjohtamisen käytäntöjä luomalla toimialalle yhteiset ohjeistukset ja käytännöt mm. talouden, toiminnan kehittämisen ja henkilöstöhallinnon prosesseissa. Em. käytäntöjen jalkauttamiseksi järjestetään esimiesvalmennuksia ja tilaisuuksia verkostoitumiseen muiden esimiesten kanssa.

Yhtenäisten hr-prosessien luominen toimialalle yhtenäistää myös henkilöstöjohtamisen käytäntöjä ja vahvistaa henkilöstön tasa-arvoista kohtelua. Hr-prosessien kehittämisen kärkeen nousevat tulos- ja kehityskeskustelut sekä palkitseminen. Tulos- ja kehityskeskustelujen kautta jalkautetaan kaupungin uusi strategia ja osallistetaan henkilöstöä jaetun johtajuuden periaatteiden mukaisesti asettamaan työnsä tavoitteita ja suunnittelemaan toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tasa-arvoisen palkkapolitiikan edistämiseksi yhtenäistetään tehtävän vaativuuden arviointi eri tehtävissä. Toimialalle valmistellaan yhteisen tva-järjestelmän ja prosessin lisäksi yhtenäinen tva-arviointikartta, joka luo pohjaa palkkauksen harmonisointisuunnitelmalle. Strategisesti merkittävien tavoitteiden saavuttamiseksi valmistellaan johdon ja henkilöstön kanssa yhteistyössä toimialan palkitsemisohjelman pääperiaatteet.

Johtamisjärjestelmä uudistus toi uuden johtamishaasteen henkilöstön sijoituksessa useisiin eri toimipisteisiin ennen uuden toimitalon valmistumista. Digitaalisten vuorovaikutteisten työtapojen kehittämisen peruslähtökohtana on koko henkilöstön digitaalisten osaamisen kehittäminen sekä etsiä ratkaisuja ja luoda yhteisiä työnteon käytäntöjä digitaalisessa maailmassa.

Syysyn aikana valmistellaan henkilöstön ja esimiesten kanssa yhteistyössä henkilöstösuunnitelma, jossa otetaan huomioon hallinto- ja tukipalveluille asetetut tavoitteet, joiden mukaan henkilöstömäärän tulisi olla noin 12,5 % suhteessa toimialan henkilöstöön nähden sen ollessa nykyisillään noin 18 %. Hallinto- ja tukipalveluiden mitoitustavoite toteutetaan vähentämällä päällekkäisiä tehtäviä, kehittämällä työnkuvia, yhteistyötä ja työn tekemisen tapoja sekä tehtävärakenteita uudistaen.

Henkilöstön eläköitymisen yhteydessä huolehditaan siitä, että tarve lisärekrytoinneille on sisäisin tehtäväjärjestelyin mahdollisimman pieni.

Seuranta (7kk): Toimialalle valmisteltiin yhteiset ohjeistukset keskeisissä hr-prosesseissa (palkka ja palkitseminen, työaikalinjaukset, varallaolokorvaukset, työyhteisöjen kehityskeskustelut sekä tulos- ja kehityskeskustelut) yhtenäistämään henkilöstöjohtamisen käytäntöjä. Jokaisessa palvelukokonaisuudessa järjestettiin esimieskahveja em. käytäntöjen jalkauttamiseksi ja esimiesten verkostoitumisen tukemiseksi.

Tasa-arvoisen palkkapolitiikan edistämiseksi toimialalle valmistui myös yhteiset linjaukset palkka- ja palkitsemisen prosessissa. Tehtävien vaativuuden arviointityö aloitettiin hallinto- ja tukipalveluiden tehtävistä, joissa laadittiin uudet tehtävänkuvat palveluihin osana hallinnon henkilöstösuunnitelman toimeenpanoa. Toimialan yhtenäisen tva-kartan työstäminen aloitettiin syksyn aikana, sen tavoitteena on valmistua kaupunkiyhteisössä aikataulussa vuoden 2018 aikana.

Osaamisen kehittämisen suunnittelu käynnistyi osana strategian viemistä käytäntöön ja toiminnan suunnittelua henkilöstöä osallistaen ja jaetun johtajuuden mukaisesti. Työyhteisöjen yhteisten keskustelujen kautta työyhteisöt osallistuivat syksyn aikana työnsä tavoitteiden asettamiseen ja tavoitteiden mukaiseen toiminnan suunnitteluun.

Digitaalisten vuorovaikutteisten työtapojen kehittäminen aloitettiin laatimalla toimialan yhteiset linjaukset ja ohjeet etätyöhön. Koko henkilöstön digitaalisten osaamisen kehittäminen ja yhteisten työnteon käytäntöjen luominen digitalisoituvaan työelämään on kesken, pohjaa tälle luodaan mm. toimialayhteisen koulutusohjelman kautta. Joulukuussa käynnistyi muutosagenttikoulutus, jonka avulla valmennetaan yhteistoimintavastaavia tukemaan organisaation monipaikkaisen työn tekemistä ja työtapojen muuttamista. Muutosagenttien tehtävänä on mm. edistää uudenlaista työn tekemisen tapaa työyhteisöissään sekä pilotoida ja hyödyntää uutta teknologiaa työssään.

Henkilöstöpalvelut	TUBU 2017	TOTEUMA
	* 1000 €	2017
		* 1000 €
MYYNTITULOT	0	0
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	0	0
PALKAT JA PALKKIOT	365	400
HENKILÖSTÖKORVAUKSET		
HENKILÖSIVUMENOT	108	119
PALVELUJEN OSTOT	346	472
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT		
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	2	1
AVUSTUKSET	67	35
VUOKRAT		2
MUUT MENOT	0	0
MENOT YHTEENSÄ	888	1 029
TOIMINTAKATE	-888	-1 029
POISTOT		
TULOS	-888	-1 029
TUOTTOTAVOITE	0	0

4.2.3 Kehittämispalvelut

Kehittämispalveluiden tehtävänä on toiminnan kehittäminen, tiedonhallinnan kehittäminen ja kiinteistöjen kehittäminen.

Kehittämispalveluiden loppuvuoden 2017 keskeisiä tehtäviä ovat kaupunkistrategian toimeenpano-ohjelman valmistelu, toimintatapojen uudistamisen tuki sekä ympäristöohjelman laadinnan käynnistäminen. Lisäksi keskeisiä tehtäviä ovat esteettömien reittien kartoitus ja suunnitteluoppaan laadinta.

Tiedonhallinnan osalta tehtävänä on toimialan tietojen hallinnan koordinointi kaikissa tiedonhallintamuodoissa (tietoarkkitehtuuri) sekä tiedon ja tiedon elinkaaren hallinta prosesseissa. Myös tiedonohjaussuunnitelman koordinointi ja kehittäminen on keskeinen tehtävä.

Kiinteistöjen kehittäminen toimii asiantuntijana erikseen määrättävissä kiinteistöjen kehittämistehtävissä. Hankkeita ovat mm. Kalasataman keskus, Bunkkeri, Herttoniemi, Garden Helsinki ja Lapinlahti, joiden kehittämiseen yksikkö osallistuu asiantuntijana. Lisäksi yksikkö hoitaa mm. kaupungin asunto-omaisuuden omistajaohjauksen ja –tavoitteiden valmistelua, seurantaa ja kehittämistä.

Kaikkien yllä mainittujen tehtävien hoitamiseksi ja järjestämiseksi uudella toimialalla tarvitaan oman työn lisäksi myös asiantuntijapalveluiden ostoja.

Seuranta (7kk): Toiminnan kehittäminen käynnisti ja koordinoi uuden organisaation toimintatapojen suunnittelua ja yhtenäisti johdon tuen menettelyjä. Yksikkö suunnitteli ja ohjasi kaupunkistrategian toimeenpanon organisoinnin, osallistui asiakaskokemuksen parantamishankkeeseen ja toimialan tuottavuuslaskennan valmisteluun sekä aloitti prosessien kuvaustyökalun käyttöönoton. Toimialan ympäristöjohtamisen käytännöt määriteltiin ja sovittiin työn etenemisestä. Kaupunkitasoisen esteettömyystyön koordinoinnin ja toimeenpanon tueksi perustettiin esteettömyystyöryhmä.

Tiedonhallinnan tehtäviin kuului toimialan tietojen hallinnan koordinointi kaikissa tiedonhallintamuodoissa (tietoarkkitehtuuri) sekä tiedon ja tiedon elinkaaren hallinta prosesseissa. Myös tiedonohjaussuunnitelman koordinointi ja kehittäminen oli keskeinen tehtävä vuonna 2017. Karttapalveluiden (Paikkatietovipunen, kartta.hel.fi) kehittäminen jatkui suunnitelman mukaisesti. Yksikkö oli vastuuorganisaationa mukana valtakunnallisessa KiraDigi-hankkeessa Asemakaavat Yhteisenä Tietovarastona (työ jatkuu vuonna 2018 tavoitteenaan digitaalinen asemakaava).

Kiinteistöjen kehittäminen toimii asiantuntijana erikseen määrättävissä kiinteistöjen kehittämistehtävissä. Loppuvuoden 2017 aikana tarkennettiin menettelytapoja muiden toimijoiden kanssa sekä kartoitettiin niitä hankkeita, joiden kehittämiseen yksikkö osallistui. Näitä olivat mm. Kalasataman keskus, Bunkkeri, Herttoniemen Metrokortteli, Garden Helsinki, Meilahden museorakennukset, Siltasaaren portti, Metropolian kiinteistökaupan loppuunsaattaminen, Kätilöopiston rakennukset ja Lapinlahti. Lisäksi yksikkö on osallistunut kaupungin asunto-omaisuuden omistajaohjauksen ja –tavoitteiden valmisteluun, seurannan kehittämiseen sekä sote-asuntojen käytön siirtoon. Tehtävien hoitamisessa ja järjestämisessä käytettiin oman työn lisäksi myös ulkopuolisia asiantuntijapalveluita.

Kehittämispalvelut	TUBU 2017	TOTEUMA 2017
	* 1000 €	* 1000 €
MYYNTITULOT	0	0
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	26
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0

TULOT YHTEENSÄ	0	26
PALKAT JA PALKKIOT	780	752
HENKILÖSTÖKORVAUKSET		
HENKILÖSIVUMENOT	232	224
PALVELUJEN OSTOT	375	281
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT		
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT		5
AVUSTUKSET		
VUOKRAT		10
MUUT MENOT	0	0
MENOT YHTEENSÄ	1 387	1 272
TOIMINTAKATE	-1 387	-1 246
POISTOT		
TULOS	-1 387	-1 246
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 387	-1 246

4.2.4 Talous- ja suunnittelupalvelut

Talous- ja suunnittelupalvelu tuottaa toimialalle taloushallinnon palveluita sekä ohjaa ja koordinoi toimialan taloushallintoa. Toimialan toiminnan alkuvaiheessa työn pääpaino on vuosikellon mukaisten tehtävien lisäksi yhtenäisten prosessien kehittämisessä toimialalle. Palvelu jakautuu kolmeen yksikköön.

Toiminnan ja talouden suunnittelu -yksikkö vastaa toimialan taloussuunnittelusta. Se ohjaa ja koordinoi talousarvioiden laatimista ja kokoaa tulosbudjetit ja toimintasuunnitelmat. Lisäksi se kokoaa talousarvioiden toteutumisennusteet ja tarjoaa palvelukokonaisuuksille toiminnan tueksi erilaisia talouden raportteja. Yksikkö vastaa myös toimialan sisäisestä laskennasta ja tarjoaa controller-palveluita.

Talouden tuki -yksikkö hoitaa ja koordinoi toimialan osto- ja myyntilaskuprosesseja sekä kirjanpitoa ja tilinpäätösten laatimista. Se toimii myös yhteystahona kaupungin taloushallintopalveluihin. Lisäksi yksikkö vastaa erilaisista kirjanpidon ja verotuksen erityiskysymyksistä.

Projektitalous-yksikkö vastaa toimialan investointihankkeiden taloushallinnosta. Yksikkö vastaa hankkeiden osto- ja myyntilaskuprosesseista sekä sisäisestä laskennasta. Lisäksi se tarjoaa muun muassa hankerahoitukseen ja hankkeiden budjetointiin sekä investointien arvonlisäverotukseen liittyviä erityispalveluita.

Seuranta (7kk): Talous- ja suunnittelupalvelu tuottaa toimialalle taloushallinnon palveluita sekä ohjaa ja koordinoi toimialan taloushallintoa. Toimialan toiminnan alkuvaiheessa työn pääpaino on ollut vuosikellon mukaisten tehtävien lisäksi yhtenäisten prosessien kehittämisessä toimialalle. Palvelu jakautuu kolmeen yksikköön.

Toiminnan ja talouden suunnittelu -yksikkö vastaa toimialan taloussuunnitteluprosessista sekä controller-toiminnasta. Yksikkö on laatinut toimialan talousarvioehdotuksen sekä tulosbudjetit ja toimintasuunnitelman vuodelle 2018. Lisäksi yksikkö koordinoi syksyn 2017 aikana tuottavuusmittaristohanketta, jonka tuloksena toimialalle sekä sen palvelukokonaisuuksille ja palveluille rakennettiin tuottavuusmittaristo tukemaan toimialan tuottavuuden seurantaa sekä toimimaan osana toimialan tulospalkkiokriteeristöä. Yksikkö on myös kehittänyt toimialalle talouden raportointia, osallistunut puitesopimusten seurantamallin kehittämiseen sekä täsmentänyt sisäisen laskutuksen ja laskennan periaatteita.

Talouden tuki -yksikkö hoitaa ja koordinoi toimialan osto- ja myyntilaskuprosesseja sekä kirjanpitoa ja tilinpäätösten laatimista. Yksikkö vastasi toimialan ensimmäisten kuukausien aikana siitä, että myynti- ja ostolaskutuksen sekä kirjanpidon perusprosessit riskienhallinnan näkökohtineen saatiin luotettavalle tasolle. Tämän lisäksi on etsitty toimivia

ja tehokkaita toimialayhteisiä toimintatapoja sekä tehty usean toiminnon osalta yhteistyötä Talpa-yhteistyön kehittämiseksi ja tehtävien siirtämiseksi Talpan hoidettavaksi.

Projektitalous-yksikkö vastaa toimialan investointihankkeiden taloushallinnosta. Se on yhtenäistänyt projektitalouden myynti- ja ostolaskuprosesseja sekä kehittänyt niiden riskienhallintaa ja toimialayhteisiä käytäntöjä. Projektiraportoinnin kehittämiseen on panostettu voimakkaasti, mikä on osaltaan parantanut myös investointibudjetoinnin tarkkuutta ja investointikustannusten seurantaan sekä mahdollistanut yhtenäisen tavan arvonnäkökulmaksi ja harmaan talouden torjunnassa. Lisäksi yksikössä on tehty työtä Talpa-yhteistyön kehittämiseksi sekä osallistuttu muun muassa puitesopimusten seurantamallin kehittämiseen.

Talous- ja suunnittelupalvelut	TUBU 2017	TOTEUMA 2017
	* 1000 €	* 1000 €
MYYNTITULOT	0	0
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	2
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	0	2
PALKAT JA PALKKIOT	1 175	1 065
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	0
HENKILÖSIVUMENOT	349	315
PALVELUJEN OSTOT	916	-2 878
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	0	5
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	0	7
MUUT MENOT	2	-1
MENOT YHTEENSÄ	2 442	-1 487
TOIMINTAKATE	-2 442	1 489
POISTOT		
TULOS	-2 442	1 489
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-2 442	1 489

4.2.5 Tietohallintopalvelut

Toimialan tietotekniikkapalvelut toteuttavat ja hyödyntävät kaupunkitasoisia linjauksia ja periaatteita, kuten tietotekniikkaohjelmaa, kokonaisarkkitehtuuri- ja hankeohjelmamenettelyä. Toiminnassa tukeudutaan kaupunkitasoisin palveluihin ja niiden kehittämisessä pyritään olemaan tiiviisti mukana.

Toimialan tietotekniset ratkaisut toteutetaan aina osana kaupungin kokonaisarkkitehtuuria. Näin lisätään järjestelmien yhteen toimivuutta ja voidaan hyödyntää yhteisiä tieto- ja palvelualueita. Kaupungin tietotekniikkalinjaukset tulevat muuttamaan toimialan tietotekniikkapalvelujen painopistettä perustietotekniikan ja -tietojärjestelmien hoitamisesta kohti toimialan ydintoimintaa tukevien tietojärjestelmien kehittämistä. Tästä huolimatta toimialalla tarvitaan myös vahva tietämys perustietotekniikkaan liittyvissä asioissa, ja tätä osaamista on ylläpidettävä ja kehitettävä. Vuoden 2017 organisaatiomuutoksen jälkeen painopiste on toimintojen vakiinnuttamisessa ja tietohallinnon tehtäväketjujen yhdenmukaistamisessa toimivien palvelujen saamiseksi. Toimialan yhteisten ratkaisujen löytäminen ja käyttöönotto, kuten monipaikkaisen työn tukeminen,

laiterekisteri, tulostusratkaisu, palvelimien varmistukset ja tietojärjestelmien tietosuoja työ ovat loppu vuoden tehtäviä asioita. Asiat toteutetaan henkilökunnan hyvinvointiin ja osaamisen kehittämiseen panostaminen yhdessä tekemällä sekä koulutuksilla.

Seuranta (7kk): Toimialan käynnistymisestä alkaen tietohallintopalvelut ovat keskittyneet turvaamaan toimialan palvelujen jatkuvuuden, siinä onnistuen. Toiminnan ensimmäisien kuukausien aikana on läpikäyty ja päivitetty yhteisiä toimintaperiaatteita toimialan näkökulmasta. Nämä uudet ja osittain vielä keskeneräiset asiat näkyvät päivittäisessä työssä ja tuotetuissa palveluissa parempana palveluna. Toimialan yhteisten ratkaisujen löytäminen ja käyttöönotto, kuten tietojärjestelmäprojektit, monipaikkaisen työn tukeminen, toipumissuunnitelmat, laiterekisterikokeilu, verkkolaitteiden vaihdot, palvelimien varmistukset ja tietojärjestelmien tietosuoja työ olivat syksyn 2017 tuloksena. Tietohallinnon toiminnan volyyymiä kuvaavat yli 7000 kpl käsiteltyä tukipyyntöä. Syksyllä käynnistetty tietohallinnon varallaolo käytäntö on ehkäissyt useita käyttökatkoksia ja samalla pitänyt osaltaan palvelujen saatavuuden korkeana. Tietohallinnon järjestäytyminen kaupunkitasolla uudelleen, jokaisella toimialalla on sama rakenne ja eri tietohallinnon asiantuntijaryhmät ovat mahdollistaneet aiempaa paremman kanavat yhteistyöhön tietohallinnon eri osissa yli toimialarajojen.

Tietohallintopalvelut	TUBU 2017	TOTEUMA
	* 1000 €	2017
		* 1000 €
MYYNTITULOT	0	0
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	0	0
PALKAT JA PALKKIOT	1 168	1 175
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-8
HENKILÖSIVUMENOT	346	348
PALVELUJEN OSTOT	571	1 189
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	711	195
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	0	142
MUUT MENOT	43	2
MENOT YHTEENSÄ	2 839	3 043
TOIMINTAKATE	-2 839	-3 043
POISTOT		300
TULOS	-2 839	-3 343
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-2 839	-3 343

4.2.6 Viestintäpalvelut

Viestintäpalvelu vastaa toimialan sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä sekä osallisuusasioista ja näiden toimintojen kehittämisestä. Vuoden 2017 lopulla jatkuu viestinnän käytäntöjen uudistus.

Viestintä varautuu vuoden 2017 lopulla kaupungin visuaalisen ilmeen käyttöönottoon toimialalla ja vastaa sen vaatimista hankinnoista, graafisesta suunnittelusta ja viestintämateriaalin uudistamisesta. Erityinen viestinnällinen hanke on Lähiöfest2017 ja siihen liittyvän kaupunkiympäristön toimialan tuottaman tapahtumakokonaisuuden viestintä ja markkinointi.

Viestintäpalvelu varautuu myös oman toimintansa kehittämiseen. Tavoitteena on kartoittaa vuoden 2017 aikana kyselytutkimuksella tai muulla viestintätutkimuksella toimialan viestinnän käytäntöjen toimivuutta, viestinnän tuloksia ja viestinnän vaikuttavuutta.

Tulosbudjetissa on otettu huomioon toimialan tarvitsemat painotuotteet sekä varauduttu erilaisiin lehti-ilmoittelun tarpeisiin. Tämä pitää sisällään sekä lain edellyttämät kuulutukset että rekrytointi-ilmoittelun. Lisäksi viestintä vastaa verkkoviestinnästä ja sen kehittämisestä sekä tähän liittyvistä kustannuksista.

Seuranta (7kk): Viestintäpalvelut toteutti vuoden 2017 aikana toimintasuunnitelmansa mukaisesti toimialatasoisten viestintäpalvelujen kehittämistä. Toimialan ulkoiset verkkosivut, sisäiset intranet-sivut sekä yhtenäistetty toimialatasoinen sosiaalisen median konsepti otettiin käyttöön heti toimialan aloittaessa toimintansa 1.6.2017. Toimialalla otettiin käyttöön myös uudistettu mediaseuranta.

Toimialalla otettiin käyttöön kaupungin uusi visuaalinen ilme ja viestintä vastasi ilmeen käyttöönotosta ja uuden ilmeen mukaisten tuotteiden koordinoinnista. Toimialalla otettiin esimerkiksi käyttöön uudet julkaisusarjat.

Viestinnästä toteutettiin syksyllä 2017 sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimus. Näiden tutkimusten pohjalta on voitu suunnitella toimialan viestinnän kehittämistä.

Viestintäpalvelut on vastannut myös useiden tapahtumien ja näyttelyjen toteuttamisesta. Suurin näistä oli osallistuminen Lähiöfest 2017-tapahtumaan. Kaupunkiympäristön toimiala toteutti neljä tapahtumatoria, jotka olivat Vuosaarella, Herttoniemenrannassa, Malmilla ja Pohjois-Haagassa. Loppuvuodesta 2017 avautui Laiturilla Bulevardikaupunki-näyttely.

Lisäksi viestintäpalvelut vastasi esimerkiksi yhtenäisen toimialatasoisen kriisiviestinnän ohjeistuksen laadinnasta.

Viestintäpalvelut	TUBU 2017	TOTEUMA 2017
	* 1000 €	* 1000 €
MYYNITULOT	0	0
MAKSUTULOT	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	0	0
VUOKRATULOT	0	0
MUUT TULOT	0	0
VALMISTUS OM.KÄYTT	0	0
TULOT YHTEENSÄ	0	0
PALKAT JA PALKKIOT	868	799
HENKILÖSTÖKORVAUKSET	0	-7
HENKILÖSIVUMENOT	238	236
PALVELUJEN OSTOT	463	390
VAKUUTUSRAHASTOMAKSUT	0	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	32	20
AVUSTUKSET	0	0
VUOKRAT	70	12

MUUT MENOT	0	1
MENOT YHTEENSÄ	1 671	1 451
TOIMINTAKATE	-1 671	-1 451
POISTOT		300
TULOS	-1 671	-1 751
TUOTTOTAVOITE	0	0
YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 671	-1 751

5 Investointihankkeiden toteutuminen

5.1 Kiinteistöjen ja osakkeiden myynnit

Talousarvion tavoitteiden mukaisesti tavoitellaan kiinteän omaisuuden myyntiä 100 milj. euroa vuonna 2017. Erityisesti kaupungin ulkokunnissa omistamat maa-alueet, jotka eivät ole enää kaupungille tarpeellisia, pyritään myymään.

Osakkeiden ja rakennusten myyntitavoite on 35 milj. euroa vuonna 2017. Myyntitoimilla pyritään vähentämään rakennusomaisuuden ylläpitoon liittyvää kustannustaakkaa ja samalla alentamaan kaupungin tukipalveluihin liittyviä kustannuksia. Lisäksi osallistutaan aktiivisesti hallinto-kuntarajojen yli ulottuviin tilankäytön tehostamishankkeisiin.

Seuranta (12kk): Talousarvion maanmyyntiarvio oli 100 milj. euroa. Pitkälle loppuvuodesta, ennakoitua aikaisemmin toteutuneen Metropolian kiinteistöjen kauppakokonaisuuden ansiosta maanmyyntitulot nousivat 143 milj. euroon. Tästä Metropolian osuus oli 40 milj. euroa. Muiden kauppajen osalta 10 kauppahinnaltaan suurinta vastasivat noin 75 % myyntituloista ilman Metropoliaa.

Kauppahinnan mukaan laskettuna pääosa myyntituloista tulivat Metropolian lisäksi Jätkäsaaren, Kalasataman ja Pasilan tonteista. Muiden kauppajen osuus kokonaisyntituloista jäivät noin 21 %:iin (30 milj. euroa). Talousarvion osakkeiden ja rakennusten myyntiarvio oli 35 milj. euroa. Rakennuksista isoin kauppa toteutui Metropolian rakennusten myynnistä, jonka ansiosta rakennusten myyntitulot nousivat noin 46 milj. euroon. Näiden lisäksi myytiin 14 muuta rakennusta, joiden kokonaisarvo oli noin 5,1 miljoonaa euroa. Osakekauppoja tehtiin 5 kpl ja niiden arvo oli noin 1,0 miljoonaa euroa

Maan- sekä rakennusten myynneistä on kirjattu investointeihin tase-arvo ja myyntivoittotulot on kirjattu käyttötalouteen.

		TA 2017	TOTEUMA 2017
		*1000 eur	*1000 eur
INVESTOINTITULOT		135 100	61 008
801	Kiinteä omaisuus	100 000	7 917
80150	Kiinteän omaisuuden myynti	100 000	7 917
807	Muu pääomatalous	35 100	21 910
80751	Rakennusten ja osakkeiden myyntitulot	35 000	21 819
80753	Väestönsuojakorvaukset	100	91

5.2 Yleiset alueet

Maankäyttö ja kaupunkirakenteen talousarvion investointiosa Yleiset alueet sisältää katujen ja liikenneväylien sekä puistojen ja liikunta-alueiden määrärahat. Katu- ja liikenneväyläinvestointeihin on talousarviossa varattu yhteensä 111,994 milj. euroa mikä on noin 4 prosenttia enemmän kuin vuoden 2016 talousarviossa. Vuonna 2017 on talousarviomäärärahan lisäksi käytettävissä katu- ja liikenneväyläinvestointeihin ylitysoikeusmäärärahoja yhteensä 42,843 milj. euroa.

Talousarviomäärärahojen lisäksi on vuosittain käytössä myös muita investointimäärärahoja, joita kaupunginhallitus osoittaa hankekohtaisesti esirakentamiseen ja lähiöiden kunnostamiseen. Esirakentamiseen on kaupungin talousarviossa vuodelle 2017 varattu yhteensä noin 64,0 milj. euroa ja lähiörahastoon 5,0 milj. euroa. Näistä määrärahoista osa on jo haettu ja tullaan hakemaan lisää toimialan käyttöön. Toimiala varautuu toiminnassaan näiden mahdollisten määrärahojen toimeenpanoon.

Katurakentamisen investointiohjelma vuodelle 2017 on laadittu talousarvion mukaisena. Investointiohjelman valmistelu on tehty yhteistyössä kaupunginkanslian aluerakentamisen, kaupunkisuunnitteluviraston, varhaiskasvatusviraston, liikuntaviraston, nuorisosiainkeskuksen, kiinteistöviraston sekä muiden teknisen sektorin verkostojen omistajien ja HSY Veden kanssa. Katujen peruskorjaushankkeiden ohjelmoinnissa ja priorisoinnissa on huomioitu aluesuunnitelmissa ja ylläpitotoimistosta esitetyt peruskorjaustarpeet.

Seuranta (12kk):

8 03 Kadut ja liikenneväylät

Käytettävissä olevasta määrärahasta 154,8 milj. euroa käytettiin 137,5 milj. euroa eli 88,82 %.

8 03 01 Uudisrakentaminen ja perusparantaminen sekä muut investoinnit Kylk:n käytettäväksi

Vuonna 2017 käytettävissä olevasta määrärahasta 69,9 milj. euroa käytettiin oli 55,6 milj. euroa, joka vastaa 79,54 %:n käyttöastetta. Uudisrakentamisen osalta täydennysrakentaminen oli vilkasta ja määrärahaa käytettiin vähän suunniteltua enemmän. Perusparantamisen osalta määrärahaa jäi käyttämättä. Suurin poikkeama oli katujen peruskorjauksessa, jossa Erottajan peruskorjauksen käynnistäminen siirtyi vuoden 2018 puolelle ja ulkovalaistuksen Helsinki-LED- hanke ei edennyt suunnitellusti. Siltojen peruskorjauksessa määrärahaa jäi käyttämättä Vuosaarensillan urakan vaiheistuksen vuoksi, koska samassa urakassa olevaa viereistä uutta jalankulun ja pyöräilyn siltaa oli työteknisesti edullisempaa toteuttaa suunniteltua enemmän. Joukkoliikenteen kehittämisen osalta Tukholmankadun toteutus siirtyi pääosin vuodelle 2018.

Muissa investoinneissa Liityntäpysäköintipaikkoihin varattua määrärahaa jäi käyttämättä hankkeiden käynnistymisen myöhästymisen vuoksi.

Uudisrakentaminen

Merkittävimmät kohteet ovat täydennysrakentamisalueet Isoneva, Alppikylä, Tapulikaupungin pohjoisosa, Siltalanpuisto, Vanhan Tapanilantien eteläpuoli, Ruususenrinne ja Ramsinranta III. Meluestimäärärahalla käynnistettiin Itäväylän meluesteen rakentaminen Herttoniemessä.

Perusparantaminen

Perusparantamisen ja liikennejärjestelyjen määrärahasta jäi osa käyttämättä. Suurin poikkeama oli katujen peruskorjauksessa, jossa Erottajan peruskorjauksen käynnistäminen siirtyi vuoden 2018 puolelle ja ulkovalaistuksen Helsinki-LED- hanke ei edennyt suunnitellusti.

Peruskorjauksen merkittävin kohde oli Iso Roobertinkadun saneeraus sekä Mannerheimintien betonipäällysteen purku. Siltojen peruskorjauksen pääkohde oli Vuosaarensillan peruskorjaus. Joukkoliikenteen kehittämisen pääkohteita olivat runkolinja 500:n katumuutokset (Paciuksenkatu, Tukholmankatu, Reijolankatu) sekä Länsimetron asemien viereisten katujen muutostyöt Lautasaaressa. Reijolankadulle toteutettiin myös kiskot katu-urakan yhteydessä ja uusi raitiotieosuus otettiin käyttöön lokakuun alussa. Liikennejärjestelyjen pääkohteet olivat liikenneturvallisuutta edistävät investoinnit eri puolilla kaupunkia ja merkittävimmät niistä olivat Oulunkylän liikenneturvallisuussuunnitelman ja Palokaivonaukion liikennejärjestelyjen toteuttaminen. Jalankulun ja pyöräilyn väylien pääkohteet olivat Mechelininkatu, uusi Vuosaaren jalankulun ja pyöräilyn silta sekä pohjoisbaana välillä Pasila-Käpylä. Merkittävimmät pyöräilyn edistämisen suunnitteluhankkeet olivat Mäkelänkatu ja Hämeentie.

Muut investoinnit

Suurin menoerä käytettiin massojen hyötykäyttöhankeiden suunnitteluun ja toteutukseen. Lumen vastaanottoaika- ja hiekkasiilojen osalta kehittämistä ja kunnostusta jatkettiin. Yleisten käymälöiden määrärahalta uusittiin käymäläverkostoa. Ranta-alueiden kunnostuksen merkittävin kohde oli Vanhaväylänpuiston tulvasuojauksen suunnittelu Vartiokylänlahden tulvasuojauksen valmistuttua syksyllä. Liityntäpysäköintipaikkoihin varattu määräraha käytettiin Takkakujan ja Pohjois-Haagan liityntäpysäköintialueiden toteutukseen. Liityntäpysäköinnin hallinta siirtyi 1.1.2018 liikenneliikelaitokselle (HKL) ja keskeneräiseksi jäävät Takkakujan ja Pohjois-Haagan liityntäpysäköintialueiden viimeistelyt siirtyivät liikenneliikelaitoksen vastuulle ja rahoitettavaksi.

		TA 2017	YLITYSOIKEUS	TOTEUMA
		*1000 eur	*1000 eur	2017
				*1000 eur
803	Kadut ja liikenneväylät	111 994	42 843	137 540
80301	Uudisrakentaminen ja perusparantaminen sekä muut investoinnit, Kylvn käytettäväksi	52 154	17 740	55 600
80302	Projektialueiden kadut, Khn käytettäväksi	59040	22 691	80 819
80303	Yhteishankkeet Liikenneviraston kanssa, Khn käytettäväksi	800	2 412	1 121

Puistoinvestointien hankinta

Tilaamissuunnitelma

Kaikki puistosuunnitelmat sekä puistojen rakennus- ja valaistussuunnitelmat teetetään yksityisillä suunnittelutoimistoilla. Suunnittelupalvelut kilpailutetaan hankekohtaisesti tai tilataan kilpailutetun puitesopimuksen perusteella valituilta suunnittelutoimistoilta. Kaupunkikuvallisesti vaativissa silta- tai vastaavissa kohteissa suunnittelu voidaan teettää tarjouskilpailuun perustuvana kilpailullisena rinnakkaishankintana.

Geotekniset tutkimukset hankitaan toimialan maa- ja kallioperäyksiköstä ja maastomittaukset Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitokselta (=Stara).

Puistohankkeet rakennuttaa toimialan infrayksiköt joko omajohtoisena tuotantona Staralta tai kilpailutettuna yksityisten urakoitsijoiden tuotantona.

Toimeenpanovastuu

Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun toiminnanohjausyksikkö vastaa katu- ja puistorakentamisen investointimäärärahojen käytön ohjelmoinnista, seurannasta, raportoinnista ja toimeenpanosta yhteistyössä Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupalvelun kanssa. Puistoinvestointihankkeiden suunnittelun teettämisestä vastaa Kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupalvelun puisto- ja viheraluesuunnitteluosasto.

Puistorakentamisen investointiohjelma

Investointiohjelman toteuttamisedellytykset ja -valmiudet ovat hyvät.

Osa hankkeiden katu-/puistosuunnitelmista on vielä suunnitteluvaiheessa. Jos katusuunnitelmien hyväksymispäätökset kaupunkiympäristö lautakunnassa viivästyvät huomattavasti tai jopa johtavat valitukseen lautakuntapäätöksistä, investointiohjelman toteutuminen vaikeutuu, koska korvaavien hankkeiden käynnistäminen kestää useita kuukausia.

Tarvetta talousarviokohtaan 8 04 Puistot ja liikunta-alueet määrärahan ylittämiseen ei ole. Puistojen ulkovalaistuksen peruskorjaus ja Helsinki-LED sisältyy puistojen peruskorjauksen määrärahaan.

Seuranta (12kk):

804 Puistot ja liikunta-alueet

Käytettävissä olevasta määrärahasta 21,2 milj. euroa käytettiin 15,8 milj. euroa eli 74,5 %.

8 04 01 Puistot ja liikunta-alueet, Kylkn käytettäväksi

Käytettävissä olevasta määrärahasta 16,8 milj. euroa käytettiin 12,1 milj. euroa eli 72, %. Osa määrärahasta jäi käyttämättä, koska hankkeita siirtyi vuodelle 2018 henkilöstöresurssin puutteen vuoksi.

Uudet puistot ja puistojen peruskorjauksien määrärahan käyttö kohdistui asuntorakentamisen edellyttämiin uudisrakentamishankkeisiin ja välttämättömiin käyttökelpoisuuden edellyttämiin peruskorjauksiin projektialueiden ulkopuolella. Merkittävimmät uudisrakentamiskohteet olivat Alppikylänpuisto, Aimo Tukiaisen puisto, Tapulikaupungin pohjoisosan puistot ja Naulakallion koira-aitaus. Merkittävimmät peruskorjauskohdeet olivat Munkinpuisto ja Ullaksenpuisto. Suunnittelukohteista merkittävin oli Kaisaniemenpuiston peruskorjauksen suunnittelun käynnistäminen.

Liikuntapaikat ja ulkoilun alueet määrärahan käyttö on kohdistunut pääosin välttämättömiin käyttökelpoisuuden edellyttämiin peruskorjauksiin. Merkittävimpiä uusia kohteita olivat Vuosaaren liikuntapuiston, Tehtaanpuiston nurmikentän ja Paloheinän portaiden toteuttaminen sekä Jätkäsaaren liikuntapuiston suunnittelu.

		TA 2017	YLITYSOIKEUS	TOTEUMA 2017
		*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur
804	Puistot ja liikunta-alueet	16 987	4 198	15 829
80401	Puistot ja liikunta-alueet, Kylkn käyttöön	14 361	2 528	12 077
80402	Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet, Khn käyt	2 626	1 670	3 752

5.3 Maaperäinvestoinnit

Esirakentamisprosessi on keskeinen asuntotuotannon sujuvuuden näkökulmasta. Asuntohankkeiden suunnittelua, tonttien toteutuskelpoisuuden suunnittelua ja töiden ohjelmointia tehdään samanaikaisesti yleisten alueiden ja infraverkoston suunnittelun kanssa. Tonttien ja sitä ympäröivien yleisten alueiden esirakentaminen yhdistetään katujen perustustöiden ja infraverkoston rakentamiseen kustannus- ja aikataulusäästöjen saavuttamiseksi. Uutena esirakentamisen ja asuntotuotannon sujuvoittamispilottina selvitetään Koivusaaren aluerakentamiskohdetta. Täydennysrakentamista edistetään kaupungin vuokratonteilla ja täydennysrakentamiskorvausperiaatteita kehitetään.

Seuranta (12kk):

8 01 03 Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen

Vuonna 2017 käytettävissä olevasta määrärahasta 22,1 milj. euroa käytettiin oli 13,9 milj. euroa, joka vastaa 63,4 %:n käyttöastetta. Määrärahaa jäi käyttämättä, koska osa esirakentamistarpeista siirtyi vuodelle 2018. Täydennysrakentamiskorvausten osalta määrärahaa jäi käyttämättä, koska hankkeet etenivät oletettua hitaammin yhtiöissä.

8 01 03 01 Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen

Vuoden 2017 merkittävimmät rakentamiskelpoiseksi saattamiskohteet ovat Hakaniemenrannan pohjatutkimukset, Kirvesmiehenkadun tonttien ja Vuosaaren entisen jätevedenpuhdistamon pilaantuneen maaperän puhdistaminen sekä Kasarminkadun tontin johtosiirrot. Lisäksi rakentamisen vilkkautuessa vuoksi pieniä rakentamiskelpoiseksi saattamiskohteita on ollut lukumääräisesti aiempaa huomattavasti suurempi määrä. Vuoden 2017 merkittävimmät asuntotuotantokohteiden esirakentamiskohteet ovat Tankovainio, Siltalanpuisto, Naulakallio ja Tullivuoren eteläinen alue. Muut esirakentamiskohteet ovat Vuosaaren kaatopaikan kunnostus ja Ruusuniemen esirakentaminen. Merkittävimmät purkukohteet ovat leikkipuistorakennusten purkaminen Lpk Brahe, Lpk Lapinmäki, Lpk Neulainen, Lp Lohikäärmen ja Lp Pohjois-Haaga. Merkittävimmät opetusrakennuksiin ja niihin liittyvien rakennusten purkamiset ovat Pelimannintien ala-aste, Myllypuron ala-asteen osapurku ja Munkkivuoren ala-asteen neuvolan purkaminen.

8 01 03 02 Täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit

Korvauksia maksettiin kahdelle asuntotontin vuokralaiselle. Täydennysrakentamishankkeet sijaitsivat Etelä-Haagassa (931 k-m²) ja Laajasalossa (2 932 k-m²). Vaikka vireillä on useita kohteita, määrärahaa jäi 1,9 milj. euroa käyttämättä. Tämä johtui siitä, että osa hankkeista ei edennyt yhtiöiden päätöksenteossa oletetussa aikataulussa.

	TA 2017	YLITYSOIKEUS	TOTEUMA 2017
	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur
80103 Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, Kylkn käytettäväksi	15 255	6 811	13 932
8010301 Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiseksi saattaminen	12 755	6 811	13 347
8010302 Täydennysrakennuskorvaukset ja korvausinvestoinnit	2 500	0	586

5.4 Kiinteistöjen hankinnat

Östersundomissa jatketaan aktiivista maanhankintaa maapoliittisten periaatteiden mukaisesti. Pilaantuneen maaperän puhdistamista jatketaan pääosin projektialueilla. Uusien aluerakentamisprojektien kuten Malmin, Hernesaaren ja Koivusaaren rakentamisen aloittamiseen varaudutaan aktiivisella kaavayhteistyöllä ja tarvittaessa maanhankinnalla. Lisäksi varaudutaan Raide-Jokerin vaikutusalueen maankäytön kehittämiseen mm. maapoliittisin keinoin.

Seuranta (12kk):

80101 Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset Kylkn käytettäväksi.

Vuonna 2017 käytettävissä olevasta maanhankinnan määrärahasta 14 milj. euroa (sisältäen siirtomäärärahat) käytettiin 9,1 milj. euroa. Maanhankinnoista tehtiin 36 kauppaa, jolla hankittiin yhteensä 36 ha maata. Kaupunginhallituksen hyväksymä ns. Englantilaisen koulun vaihto, jonka toteutumiseen oli varattu 3,3 milj. euroa, siirtyi vuodelle 2018, mikä yhdessä maankäyttösopimuksiin liittyvien, epävarmojen toteutusaikataulujen

kiinteistöjärjestelyvarausten ohella vaikeutti isompien maanhankinta-avausten tekoa käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Määrärahoja jäi siksi käyttämättä 5,6 milj. euroa. Vuodesta 2008 alkaen Östersundomista on hankittu noin 607 ha maata nostaen kaupunginmaanomistusta noin 1 535 ha:iin (noin 61 % Östersundomin maapinta-alasta). Maanhankinta on ollut ratkaisevassa roolissa alueen kaavatalouden kannalta. Tänä vuonna Östersundomista hankittiin 9 kaupalla yhteensä 10 ha maata. Muu maanhankinta kohdistui perinteiseen kaavan toteuttamista edistävään tai asunto/elinkeinopoliittisesti tärkeiden alueiden hankintaan. Osa hankinnoista perustui maankäyttösopimuksiin, joiden kautta kaupunki tänä vuonna sai yleisiä alueita ilmaisuovutuksina noin 2,6 ha, yhteisarvoltaan noin 1,1 milj. euroa. Hitas-osakkeiden ostamiseen myönnetystä määrärahasta 1,0 milj. euroa käytettiin 828 000 euro, eli 83 %.

		TA 2017 *1000 eur	YLITYSOIKEUS *1000 eur	TOTEUMA 2017 *1000 eur
80101	Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset Kylkn käytettäväksi	10 000	3 950	9 134
806	Arvopaperit	1 000	0	828
80601	HITAS-osakkeiden ostaminen, Kylkn käytettäväksi	1 000	0	828

5.5 Talonrakennus

Talonrakennushankkeiden toimintasuunnitelma 1.6 – 31.12.2017

Talonrakennus (8 02)

Tilakeskuksen talonrakennusinvestointeihin on varattu talousarviovuodelle 2017 yhteensä 181,3 milj. euroa ja liikuntatoimen rakentamisinvestointeihin 10,2 milj. euroa. Liikuntatoimen investointimäärärahat jakaantuvat rakennusten ja liikunta-alueiden välillä likimain suhteessa 30 % ja 70 %, eli talonrakennusinvestointeihin on varattu talousarviovuodelle 2017 yhteensä 184,8 milj. euroa. Loppuvuoden tulosbudjetti on 136,4 milj. euroa.

Investointiohjelman lisäksi kaupunki toteuttaa hankkeitaan myös vuokra- ja osakekohteina sekä kiinteistöyhtiömuotoisina. Merkittävimpiä kiinteistöyhtiömuotoisina suunniteltuja uudishankkeita ovat rakenteilla oleva Metropolia ammattikorkeakoulun käyttöön tarkoitettu Myllypuron kampusrakennus, kaupunkiympäristön toimialan yhteinen tilahanke ja Tukutorin pakastamo. Olympiastadionin peruseräparannus jatkuu puoliksi valtion rahoituksella. Lisäksi Kaupunginteatterin peruskorjausta jatketaan Helsingin teatterisäätiön lainarahoituksella.

Seuranta (12kk): Vuonna 2017 talonrakennushankkeille oli osoitettu investointimäärärahaa ylitysoikeudet mukaan lukien 227,3 milj. euroa. Summasta uudis- ja lisärakennushankkeisiin oli osoitettu 75,5 milj. euroa, korjaushankkeisiin 143,1 milj. euroa ja kaupungintalokorttelien kehittämiseen 8,7 milj. euroa.

Määrärahaa käytettiin 192 milj. euroa eli 84 % käytettävissä olevista määrärahasta. Uudisrakentamismäärärahasta käytettiin 85 % ja korjausrakentamismäärärahasta käytettiin 85 %. Kaupungintalokorttelien kehittämismäärärahasta käytettiin 80 %.

Uudis- ja lisärakennushankkeet Kylk käytettäväksi (8 02 01)

Talousarviossa uudis- ja lisärakennushankkeisiin ja niiden suunnitteluun on varattu 52,0 milj. euroa. Uudis- ja lisärakennushankkeiden tulosbudjetti loppuvuodeksi 2017 on 34 milj. euroa. Suurimmat uudisrakennushankkeet ovat Keskustakirjasto, Staran ja Liikuntaviraston Vuosaaren tukikohta, lasten päiväkoti Yliskylä Laajasalossa ja Borgströminmäki Kruunuvuorenrannassa sekä Jätkäsaaren peruskoulun luokat 1-2 ja lasten päiväkoti.

Seuranta (12kk): Vuonna 2017 uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 64,2 milj. euroa. Käytettävissä oli 75,5 milj. euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 14,0 milj. euroa ja keskustakirjastohankkeelle valtion avustuksesta myönnetyn ylitysoikeuden 9,5 milj. euroa. Uudisrakennushankkeille osoitetusta investointimäärärahasta jäi käyttämättä 11,5 milj. euroa. Käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella on tarkoitus hakea vastaava ylitysoikeus vuonna 2017 valmistuvien uudisrakennushankkeiden takuuajaksiin velvoitteisiin kuluvan vuoden jälkeen ja suunnittelu- tai rakentamisvaiheessa oleviin hankkeisiin, joiden aikataulu tai laskutus on myöhentynyt ja hankkeet jatkuvat vuonna 2018. Valmistuneita uudisrakennushankkeita ovat Jätkäsaaren peruskoulun luokat 1-2 ja lasten päiväkoti sekä Outamon lastenkodin osasto Nelonen. Merkittävimmät rakentamisvaiheessa olevat uudisrakennushankkeet ovat keskustakirjasto, Staran ja Liikuntatoimen Vuosaaren tukikohta sekä lasten päiväkoti Yliskylä.

Korjaushankkeet Kylk käytettäväksi (8 02 02)

Talousarviossa korjaushankkeisiin ja niiden suunnitteluun on varattu 125,1 milj. euroa. Korjaushankkeiden tulosbudjetti loppuvuodeksi 2017 on 98 milj. euroa.

Merkittävimpiä vuonna 2017 alkavia kohteita ovat Alppilan lukion perusparannus, Roihuvuoren monipuolisen palvelukeskuksen tiiliverhouksen uusiminen, Arabian peruskoulun vanhan osan julkisivun peruskorjaus ja Sofianlehdon A-taloon rakennettavat toimintakeskus, kehitysvammapoliklinikka ja lyhytaikaisyksikkö.

Suurimmat käynnissä olevat peruskorjaushankkeet ovat Roihuvuorella Prinsessantiellä ja Vallilassa Teollisuuskadulla sijaitsevien ammatillisten koulutusyksikköjen perusparannukset ja muutostyöt sekä Hoplaxskolanin Solnantien toimipisteen, Ruotsinkielisen työväenopiston ja Kaisaniemen ala-asteen perusparannukset.

Seuranta (12kk): Talousarvioon varattujen 125 milj. euron määrärahojen lisäksi kaupunginvaltuusto myönsi käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella 18,0 milj. euroa ylitysoikeutta, eli yhteensä käytettävissä oli 142,5 milj. euroa. Vuonna 2017 korjausrakentamiseen käytettiin 121,0 milj. euroa. Käyttämättä jäävä korjausrakentamismääräraha 22 milj. euroa on kokonaisuudessaan vuodelle 2018 siirtyvää investointirahoitusta. Eräissä hankkeissa aloitusten edellytykset eivät ole toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti. Lisäksi siirtyviä investointimäärärahoja käytetään vuonna 2017 valmistuneiden perusparannushankkeiden takuuajaksiin velvoitteisiin talousarviovuoden jälkeen.

Muihin korjausrakennushankkeisiin, talousarvion alakohtaan 8 02 02 06, sisältyy 23,6 milj. euroa, joka on osoitettu kaikkien toimialojen kohdentamattomille korjaustöille. Hakaniemen kauppahallin peruskorjaus ja Metropolan Arabianrannan kampuksen vaatimat muutostyöt siirtyvät alkamaan vuonna 2018, koska hankkeiden aloitusedellytykset eivät ole toteutuneet suunnitellun aikataulun mukaisesti. Näille hankkeille oli talonrakentamishjelmassa vuonna 2017 varattu 7 milj. euroa, joka on uudelleen ohjelmoitu kohdentamattomille korjaushankkeille. Kohdentamattomille hankkeille osoitetut määrärahat käytetään kokonaisuudessaan.

Merkittävimpiä vuonna 2017 alkaneita kohteita ovat Alppilan lukion perusparannus, Roihuvuoren monipuolisen palvelukeskuksen tiiliverhouksen uusiminen, Munkkivuoren ala-asteen perusparannus ja Sofianlehdon A-taloon rakennettavat toimintakeskus, kehitysvammapoliklinikka ja lyhytaikaisyksikkö.

Suurimmat vuonna 2017 valmistuneet peruskorjaushankkeet ovat Vallilassa Teollisuuskadulla sijaitsevan ammatillisen koulutusyksikön perusparannus ja muutostyöt sekä Hoplaxskolanin Solnantien toimipisteen, Ruotsinkielisen työväenopiston ja Kaisaniemen ala-asteen perusparannukset.

Kaupungintalon korttelin kehittäminen, Khn käytettäväksi (8 02 03)

Seuranta (12kk): Määrärahaa oli käytettävissä 8,7 milj. euroa, joka sisälsi edellisenä vuonna käyttämättä jääneiden määrärahojen perusteella myönnetyn ylitysoikeuden 1,0 milj. euroa. Määrärahasta käytettiin 7,0 milj. euroa. Vuonna 2017 valmistui Sarvikuonokorttelissa osoitteessa Sofiankatu 4 sijaitsevien tilojen muutostyö ja peruskorjaus.

		TA 2017	YLITYSOIKEUS	TOTEUMA 2017
		*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur
802	Rakennukset	184 783	42 473	192 001
80201	Uudis- ja lisärakennushankkeet, Kylkn käyttöön	51 990	23 533	64 018
80202	Korjaushankkeet, Kylkn käytettäväksi	124 540	18 000	120 954
80203	Kaupungintalon korttelin kehittäminen, Khn käytettäväksi	7 680	980	6 958

5.6 Irtaimen omaisuuden perushankinta (805)

Kaupunkiympäristön irtaimen omaisuuden määrärahoilla rahoitetaan toiminnan edellyttämiä atk- ja kalustohankintoja sekä IT-ylläpitolisenssejä ja verkkolaitteita. Lisäksi kaupunkiympäristön toimialalla investoidaan maanvuokralaskutustiedon lähdejärjestelmän toimivaan maanvuokrajärjestelmään sen liittämiseksi toimimaan yhdessä SAP-järjestelmän kanssa. Merkittävä osa investoinnin määrärahoista käytetään vuotuisiin mittaus-, kuljetus- ja it-laitteiston hankintoihin. Lisäksi täydennetään toimialan palvelinlaitteiston kapasiteettia ja toteutetaan kartastotehtävissä tarvittavat ilma-kuvaukset. Kehittämishankkeissa varaudutaan kustannuksiin 3D-kiinteistönmuodostuksessa, ALLU-hankkeessa sekä kartta- ja rekisteriympäristön ja sähköisen asiointin kehittämisessä. Kuluneelle vuodelle varattuja kustannuksia siirtyy viivästyksistä johtuen vuoden 2017 puolelle 3D-kiinteistönmuodostuksen hankkeesta, Facta-kuntarekisterin sijaintitietojen laajentamisesta sekä sähköisen asiointin Karttakori-sovelluksen jatkokehityksestä.

Seuranta (12kk): Kaupunkiympäristön irtaimen omaisuuden määrärahoilla rahoitettiin toimialan edellyttämiä IT-laitteihankintoja, tietotekniikkahankkeita, toiminnan kehittämistä ja työkoneita.

	TA 2017	YLITYSOIKEUS	TOTEUMA 2017
	*1000 eur	*1000 eur	*1000 eur
805 Irtaimen omaisuuden perushankinta	3 183	900	2 980

Investointien yhteenvetotaulukko on esitetty liitteessä 6.

6. Avustukset asuintalojen hissien rakentamiseen

Puuttuvien hissien rakentamista edistetään sekä valtion että kaupungin hissien rakentamiseen tarkoitetuilla avustuksilla. Vuonna 2017 hissiavustuksiin on varattu 1,6 miljoonaa euroa. Viivästyneiden hankkeiden osalta hissimäärärahaa siirrettiin edelliseltä vuodelta 353 100 euroa, joten hissiavustuksen kokonaissummaksi tuli 1 959 100 euroa. Tavoitteena on 60 hissien rakentaminen.

Seuranta (12kk): Hissiavustuksen sitova tavoite, 60 jälkiasennettua hissiä, saavutettiin. Vuoden aikana avustettiin yhteensä 76 hissien rakentamista. Hissiavustuksen toteuma oli 1,8 milj. euroa, joten määrärahoista jäi käyttämättä 165 050 euroa. Toteutuneiden hankkeiden lisäksi asunto-osastolla oli tiedossa 165 050 euron arvosta hissiprojekteja

(yhteensä 6 hissiä), joiden loppuselvitykset eivät ehtineet valmistua vuoden 2017 aikana. Näiden hankkeiden osalta esitettiin määrärahan siirtoa vuodelle 2018.

7. Maksusuudet ja tuet kuntayhtymille ja liikelaitoksille

3 10 04 Helsingin seudun liikenne ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymien maksusuudet

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Kuntayhtymän perussopimuksen mukaan kuntayhtymä rahoittaa toimintansa lipputuloilla, jäsenkuntien kuntaosuuksilla, valtion avustuksilla ja muilla tuloilla. Jäsenkunnille kohdistetaan kuntayhtymän eri tehtävistä aiheutuvat kulut palvelujen käytön mukaisesti. Lipputulot kohdistetaan kunnittain kuntakohtaisen lipputulokertymän perusteella. Kuntaosuuksilla katetaan kullekin kunnalle kohdistettujen kulujen ja tuottojen erotus.

Talousarviossa 2017 varauduttiin HSL-maksusuuden osalta HSL:n hallituksen 14.6.2016 hyväksymän alustavan toiminta- ja taloussuunnitelman 2017–2019 mukaiseen 200 miljoonan euron maksusuuteen. HSL:n hallituksen 25.10.2016 hyväksymässä toiminta- ja taloussuunnitelmassa Helsingin kaupungin maksusuudeksi tarkentui 189,3 miljoonaa euroa.

Seuranta (12 kk): Helsingin vuoden 2017 maksusuus toteutui lopulta 181,6 miljoonan euron suuruisena (2016: 189,1), sillä HSL:n hallituksen hyväksymästä maksusuudesta hyvitetiin länsimetron käyttöönoton siirtymisen vuoksi infran käyttökorvausta yhteensä 7,8 miljoonaa euroa.

Jäsenkunnat laskuttavat HSL:ltä erillisillä sopimuksilla joukkoliikenteen käyttöön osoitetusta joukkoliikenneinfraomaisuudesta käyttökorvausta. Joukkoliikenneinfraa koskevien sopimusten lähtökohta on, että HSL alkaa maksaa uudesta infrasta sen käyttöönoton jälkeen.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (HSY)

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän perussopimuksen mukaan kuntayhtymä rahoittaa toimintakulunsa vesihuolto- ja jätehuoltotoimintojen maksuilla, kuntaosuuksilla ja muilla tuloilla. Kuntayhtymä perii jäsenkunniltaan maksusuudet muista kuin vesihuollon tai jätehuollon tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin.

Seuranta (12 kk): Vuoden 2017 maksusuus toteutui talousarvion mukaisesti ollen 2,05 miljoonaa euroa (2016: 2,07).

